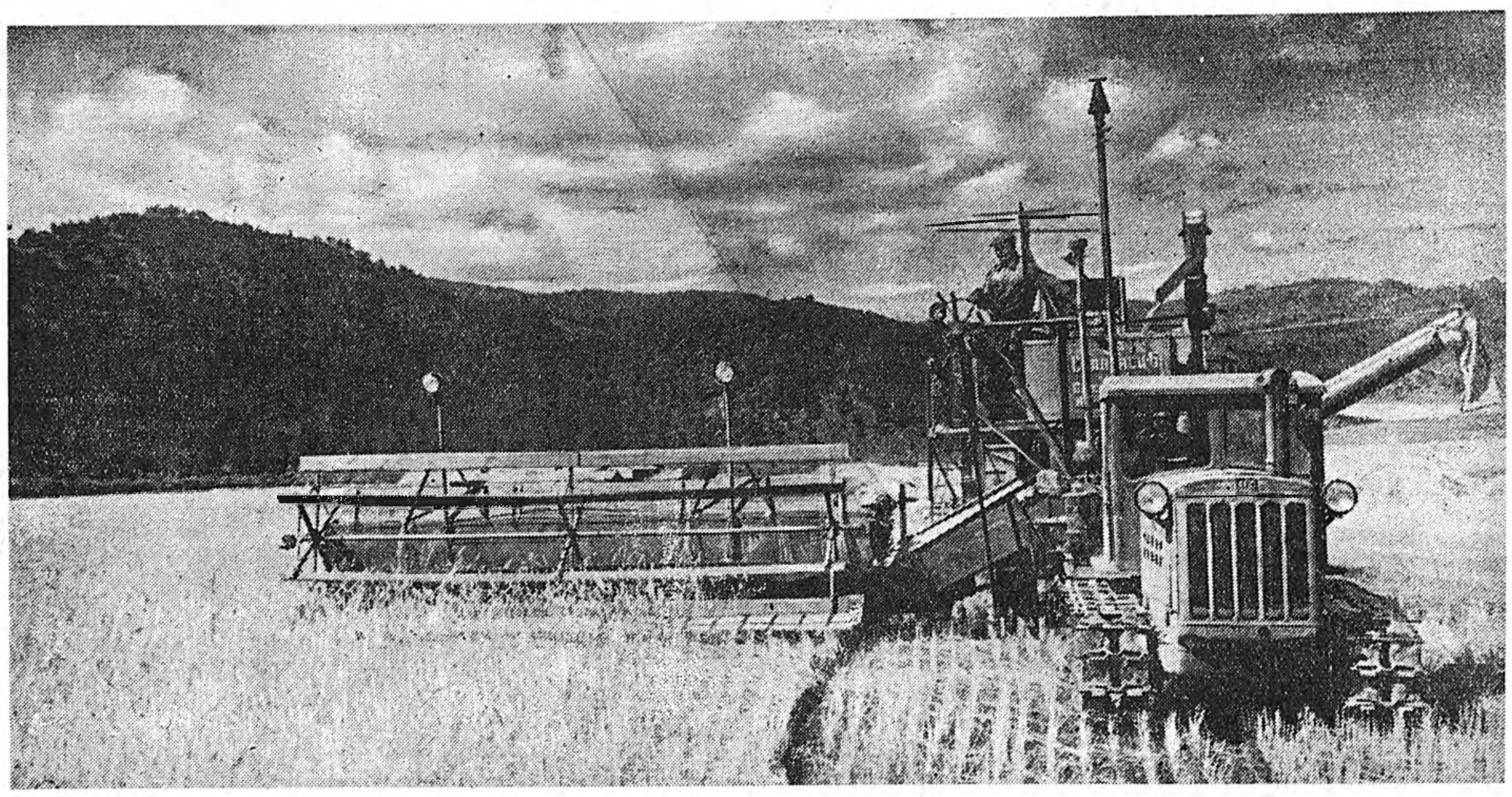
ТАРЯА ХУРЯАЛГА, ГҮРЭНДЭ ТУШААЛГА, ҮРЭҺЭ ХААЛГЫЕ ХАА ХААНАГҮЙ ОКТЯБРИИН 1 ХҮРЭТЭР СҮМ ДҮҮРГЭЕ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 224 (8444) | 1957 оной сентябриин 21, суббото | Сэн 20 мүнгэн

Акинф Васильевич Козлов Курбын МТС-тэ 20-дохи жэлээ комбайнераар хүдэлжэ байна. Энэ жэлдэ Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ «С-6» комбайнаар ажаллаха зуураа үдэртөө 20—25 гектар хадажа, даабаряа 2 дахинһаа үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү комбайнер А. Козлов, тракторист А. Потемкин гэгшэд таряа хадажа ябана.

Б. Гылыковэй фото.

Шиидхэхы арбан хоног

Намарай ольбо һалхин үсэлдэр-уржадэрэй баһа үлеэжэ эхилшэбэ. Сарьдагта байрын саһан оронхой. Сентябриин гурбадахи арбан хоног — таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгын шиидхэхы арбан хоног ерэбэ. Энэ арбан хоног соо республика дотор ургаса хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалга сүм дүүргэгдэхэ ёһотой юм.

Гэхэтэй хамта, мүнөө жэлэй хуряалгын хүдэлмэри, илангаяа гүрэндэ таряа тушаалга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Октябриин 15-най мэдээн дээрэһээ абажа харабал колхозуудта ороогото культурануудай оройдоо 40.6 процентнь, совхозуудта — 38.7 процентнь хуряагданхай. Илангаяа Кабанскын, Байкало-Кударын, Прибайкальска, Түнхэнэй, Зэдын, Сэлэнгын, Курумканай, Иволгын аймагуудта хүряалгын ябаса тон ехээр удааранхай. Түрүү арга — амяарлан хуряалга зарим аймагуудта мууса хэрэглэгдэнэ. Хуряалгын хангалтагүйгөөр ябажа байхада, таряа тушаалгашье ехээр унжагайрна: сентябриин 15-най мэдээгээр таряа гүрэндэ тушааха түсэб ойройдоо 27,3 процент дүүргэгдээд байба. Зүгөөр, Зэдын, Яруунын, Кяхтын, Ториин аймагууд таряа гүрэндэ тушаалгаяа һая һаял эхилжэ байнхай.

Хуряалгын, таряа гүрэндэ тушаалгын унжагайржа байһанай гол шалтагаанииинь юун байнаб гэжэ хараад үзэбэл, дээрэ дурсагдагшашье, мүн бусадшье аймагуудай партийна комитедүүд, аймгүйсэдкомууд таряа тушаалгые унжагайруулха гэжэ зарим колхозуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гүрэндэ харша һэдэлгэнүүдые гаргахадань, тэрээнтэйнь эрид шанга тэмсэл ябуулаагүй. Жэшээлхэдэ, Прибайкальска аймагай хүтэлбэрилэгшэдэй, тусгаарлабал, партиин айкомой секретарь нүхэр Переваловай талаһаа гүрэнэй интересүүдтэ хайша хэрэгээр хандаха ябадал гаргагдаһан байха юм. Һая КПСС-эй обкомой бюро таряа тушаалгада нүхэр Переваловай хандалгыень буруушаагаад, хэрбээ хуряалга ба гүрэндэ таряа тушаалгые аймаг дотороо ойрын үдэрнүүдтэ шангадхахагүй юм һаань, партийна шанга харюусалгада хабаадуулагдахат гэжэ нүхэр Переваловта уридшалан һануулһан байна. Мүн КПСС-эй обкомой бюро таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгаяа сентябриин 25 болотор дүүргэхэбди гэжэ КПСС-эй Байкало-Кударын айкомой секретарь нүхэр Кочетовой, КПСС-эй Кабанскын айкомой секретарь нүхэр Мирошниченкын мэдүүлээшыень хараадаа абаһан байна.

МТС ба колхозуудай машина техникэ бүтээсэ тон багатайгаар ашаглагдана. Энэнь хуряалгые унжагайруулһан шалтагаануудай нэгэниинь болоно. Комбайнууд болон лафетнэ жаткануудай түхэреэн сүүдхын хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй, машинануудай эбдэржэ, миин байха ушар олон үзэгдэнэ. Тиимэ дээрэһээ түрүү арга — амяарлан хуряалга биратайгаар ябуулагданагүй. Мүн тоог дээрэхи ажал, автотранспортын хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэнхэй. Талханай продуктнуудай республиканска управлениин (эрхилэгшэнь нүхэр Дряхлов) ороохо бэлэдхэлэй пунктнуудай хүдэлмэриие нарин нягтаар эмхидхэжэ шадаадүй дээрэһээнь, автомашинанууд дээрэһээ ороохо тушаажа абалга ехээр удааруулагдана.

Эдэ ба бусад дутагдалнууд мүнөө жэл хуряалгын унжагайржа байһанай гол шалтагаануудынь юм. Теэд эдэ дутагдалнуудые саашаа тэсэжэ байхын аргагүй, эдэниие ябууд дундань усадхаха хэрэгтэй. КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд гүрэндэ таряа тушаалгые унжагайруулха гэһэн һэдэлгэнүүдтэй тон шанга тэмсэл ябуулха, таряа тушаалгын түсэбые таһалдуулжа байһан хүнүүдые партийна ба гүрэнэй хатуу харюусалгада хабаадуулха ёһотой.

Таряа хуряалгые, гүрэндэ таряа тушаалгые, үрэһэ хаалгые октябриин 1 болотор дүүргэхэ — гэһэн иимэ харюусалгатай зорилго КПСС-эй обком партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай үмэнэ мүнөө табяад байна. Эдэ зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула тэдэнэр яаралтай хэмжээнүүдые абаха ёһотой болобо. Түбхын түрүүн ороохо таряае амяарлан хуряалгада тусгаар анхарал табиха хэрэгтэй. Комбайнууд болон жаткануудаа үдэр һүнигүй хүдэлгэхэ, тоог дээрэхи хүдэлмэриие, илангаяа таряа хатаалга ба сэбэрлэлгые һайнаар эмхидхэхэ, ороохо зөөлгэндэ автотранспортаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха — эдэ ба бусад хэмжээнүүдые түргэнөөр, хаа хаанагүй бэелүүлээд байбал, республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урдаа табигдаһан зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаха байһаниинь лабтай.

Социалистическэ мүрысөөн, һайн ажалай түлөө урмашуулга, ойлгууламжын хүдэлмэри, улад зоной байра байдал тухай анхарал — эдэ ба бусад асуудалнуудые партийна организацинууд агшам зуурашье мартаха ёһогүй. Эдэ асуудалнуудһаа ажалай амжалта айхабтар ехээр дулдыдана.

Сентябриин гурбадахи арбан хоног — таряа хуряалга ба гүрэндэ тушаалгые хаа хаанагүй бүрин дүүргэхэ шиидхэхы арбан хоног болог лэ!

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Марсель Кашениие Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Франци болон Советскэ Союзай арадуудые бата бэхи хани барисаатай болгохын тулада олон жэлэй туршада эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоһонойнь түлөө нүхэр **Марсель Кашениие** Ленинэй орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной сентябриин 19.

Трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана

Парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар хүдөө ажахымнай жэлһээ жэл бүри машина техникээр улам бүри ехээр хангагдана. Энэ техникые гамтайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гээшэ бидэ механизаторнуудай нангин уялга мүн.

Манай долоодохи бригадын механизаторнууд Ехэ-Куналейн МТС-эй тракторна бригадануудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Бидэнэр тракторна хүдэлмэриингөө түсэбые августын 10-да дүүргээд, мүнөө түсэбөө 120 процент болгожо байнабди. Условно трактор бүхэнөөр 600 гектар зөөлэн хахалалгаар хэгдээ. Бригададамнай трактористнууд Леонид Кушнарёв, Григорий Сафронов, Дмитрий Дмитриев гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарна.

Тарбагатайн аймагай «Рассвет» колхозой тарян ажалай 3-дахи бригадынхидтай суг хүдэлжэ, бараг һайн ургаса туйлагдаа. Калтус гэжэ газарай 160 гектар шэниисынга бүриһөө 11—12 центнер ургаса абтаа. Мүнөө үедэ ургаса хуряалган хахадлажа, тэрэнээ сентябриин 25 болотор бүхыдэнь дүүргэхэ зорилготойбди, дүүргэхэшье байхабди.

Агуухэ Октябриин һайндэрые ажалай амжалтаар угтанабди.

А. Казазаев, 7-дохи тракторна бригадын бригадир.

Комбайнер Георгий Шульгин

Кяхтын хониной совхоздо ажаллажа байгаа эрхим комбайнер Георгий Шульгин таряа хуряалгын хүдэлмэридэ айхабтар оролдосотойгоор ажаллана. Энэ жэлдэ нүхэр Шульгин хамта 700 гектар таряа лафетнэ жаткаар хадаха, комбайнаар суглуулха, сохихо уялга абаһан байна.

Нүхэр Шульгинай мүнөө ажаллажа байгаа Хилганта гэжэ газарта 600 гектар тарян хуряагдажа байнхай. Эндэхи газарайнь тэгшэ бэшэ, добо дошотойшье һаань, дүршэл ехэтэй комбайнер Шульгин лафетнэ жаткаар таряа хадахадаа горьтой амжалта туйлаа. Тиигэжэ халаан бүридөө 40—42 гектар таряа һайн шанартайгаар хададаг байгаа. Иимээр ажаллажа, долоон хоногто 300 гектар таряа амяарлан хадаа һэн.

Комбайнер Шульгин таряа хуряалгын хүдэлмэридэ һаадгүйгөөр ябахын тула машинаяа һайса заһабарилһан байна. Мүн машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула ухаалан бодожо, зарим тэды хубилалта оруулһан байна.

Мүнөө энэ комбайнер таряа суглуулан сохихо ониһотой «С-6» комбайнаар ажаллажа эхилбэ. Халаан соогоо 15—20 гектарай таряа суглуулан сохино.

— Би хадалга таряа сохилго хоёрой хоорондохи забһарые шадаал һаа бага байлгахын түлөө оролдоноб. Нэгэ хэды үдэр таряа суглуулан сохёод, дахин лафетнэ жаткаяа табихабди. Штурвальнамни лафетнэ жаткые ябуулха юм. Би өөрөө таряа суглуулан сохихоб. Зүгөөр таряа амяарлан хадахада бэрхэшээлтэй газарнуудтань бишье ябалсахаб, тиигэжэ сүүдхэдээ 50—60 гектар хуряаха байнабди,— гэжэ нүхэр Шульгин найдамтайгаар мэдүүлнэ.

С. Еремеев.

Гүрэндэ таряа тушаалгаяа дүүргэбэ

Түнхэнэй аймагай колхозуудта таряа хуряалга, тушаалга түлэг дундаа ябажа байна. Мүн зарим түрүү колхозууд гүрэндэ таряа тушаалгаяа дүүргэбэ. Түнхэнэй МТС-эй харьяата 17-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Винтовкин) таряа тушаалгаяа дүүргээд, түсэбһөө гадуур 60-аад центнер тушаагаа. Мүн Калининай нэрэмжэтэ колхоз сентябриин 17-до болзорһоо урид таряа тушаалгаяа дүүргээд, түсэбһөө гадуур 1600 центнер гүрэндэ тушааха уялга абаба.

Аймагай бусадшье колхозууд таряа тушаалгаяа һаядаа дүүргэхэнь. Мүнөө гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

А. Мангатханов.

„Нойтон" үзэлтэн

ЗЭДЭ. (Телефоноор абтаба). Таряа хуряалга хэхэдэ ехэ таарамжатай, наратай сэлмэг, игаабари дулаан үдэрнүүд эндэ боложо байна. Теэд Үшөөтэйн МТС-эй харьяата колхозуудта таряа суглуулан сохихо хүдэлмэри удаауруулагдана. Һүүлэй мэдээгээр тэндэ 5600 гектар амяарлан хадагдаад, ойройдоол 1700 гектарынь суглуулан сохигдоо бшуу. Таряа хуряалгада тэндэ 21 лафетнэ жатка, 29 подборщигууд хүдэлдэг. Эдэ хүсэтэ машинанууд дүүрэн хүсөөрөө, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэгдэнэгүй. Таряа хуряаха, илангаяа суглуулан сохихо хүдэлмэриие түргэдхэхын тухайда МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд. зохихо анхарал табингүй байһаар.

Амяарлан хуряалгын үлүү һайн байһандань үшөө хүсэд этигээгүй колхозой хүтэлбэрилэгшэд бии. Жэшээнь, Гэгээтын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид «таряамнай нэйтон» гэжэ шалтагаан бараад, сентябриин 17 болотор подборщигуудые ябуулаагүй байха юм. Хэрбээ амяарлан хадагдаһан таряае бүри эртэнэйшье суглуулан сохижо эхилээ һаа, тэрэ таряагаа хатааха газаргүй, сушилкань эбдэрхэй байгаа. Хараалагдаһан графигай ёһоор тус колхоз үдэр бүхэндэ 160 центнер таряа гүрэндэ тушааха ёһотой байһан аад, нэгэшье центнер тушаагаагүй байна бшуу. Энэ МТС-эй харьяата бусадшье колхозуудынь таряа гүрэндэ тушааха график саарһан дээрэ зохёолсоһон аад, бодото хэрэг дээрээ тэрэнээ бэелүүлнэгүй.

Н. Цыбенов, манай корреспондент.

Курумканайхид яарахаар болоо

Курумканай аймагай колхозууд 13 мянган гектарта ороохото культурануудай ургаса хуряаха юм. Байгаалиин эрхэ байдалһаа боложо эндэ тарянаиинь оройтожо эдеэшээ. Тиин аймагай колхозууд таряа хуряалгада сентябриин 4—5-һаа жэгдэрэн ороо.

Мүнөө жэл ургаса хуряалгада түрүү арга үргэнөөр хэрэглэжэ, 2300 гектарай 2100 гектарынь амяарлан хуряаба. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыбиков, партийна организациинь секретарь нүхэр Будаев) тарянайнгаа ехэнхи талмайень амяарлан хуряаха гэжэ шиидэбэ. Эндэ хүдэлмэрилдэг Баргажанай МТС-эй лафетнэ жаткын машинист Дарма Будаин гурбан үдэрэй туршада 130 гаран гектар шэниисэ хадаба.

— Амяарлан хуряалгын үлүү һайн байһыень одоошье ойлгобобди. Шэнэ арга хэрэглэхэдэ тарян гээлтэ хоролтодо оронгүй, шииг нойто багатай, хуурай ороохон суглуулагдажа, тоог дээрэхи хүдэлмэриие горьтойгоор хүнгэдхэнэ. Урдань комбайнаар сэхэ хуряахада шииг нойто ехэтэй ороохон тоог дээрэ ехээр сугларжа, гутаха бурьтаха ушар үзэгдэдэг һэн,— гэжэ тус колхозой комплексно бригадын бригадир нүхэр Намдаков хэлэнэ.

Таряа хуряалгын эхилһээр арбаад хоногой үнгэрөөд байхада МТС-эйшье, колхозуудайшье зүгһөө хүдэлмэреэ ехээр унжагайруулжа байһан баримтанууд олоор үзэгдэнэ, теэд тэдэнь дары зайсуулагданагүй. Баргажанай МТС-эй 45 комбайн, 3 лафетнэ жатка харьяата колхозуудайнгаа поли дээрэ хүдэлжэ, тэдэнэр үдэр бүхэндэ арайхан гэжэ 190—200 гектар таряа амяарлан, мүн сэхэ хадана. Иигэжэ саашадаа хуряалгаяа ябуулха болоо һаа аймаг дотор хуряалгын хүдэлмэри ехээр унжагайруулагдажа, ургасань гээлтэ хоролтодо орохо болоно бшуу.

Сэлмэг, һалхитай, наратай үдэрнүүдэй тогтоходо хүсэд эдеэшэһэн тарян айража захалаа. Жэшээнь, Хрушевой нэрэмжэтэ колхоздо 150 гектар шэниисэ унинэй хадахаар болошоһон аад, мүнөө унажа захалба. Эндэ хоёр комбайн сэхэ хадажа захалбашье, өөдтэй юумэ хэнэгүй. Мүн Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай зарим полинуудта тарян унажа байна.

Таряа хуряалгые иимэ нобшоор ябуулжа байһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, эндэ МТС-эй машина техникэ ойройдоол 60—70 процент тухай ашаглагдана бшуу. Тоогууд дээрэхи хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнэ. Жатканууд болон комбайнууд һүниин халаанда хүдэлгэгдэнэгүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Шанюшкин) муу бэшэ таряа хуряажа байна. Теэд эндэхи тракторна бригада (бригадирынь нүхэр Гатапов) тон муугаар хүдэлмэрилжэ, 8 комбайн, 2 лафетнэ жаткаар 7—8 хоногой туршада ойройдоол 500 гектар таряа хадаһан, хуряаһан байна. Эндэ лафетнэ жаткаар хадагдаһан 400 гектар шэниисэ удаан хуряагдангүй байжа, хэды дахин бороондо ороод, набтар эшэтэй колосуудынь газарта няалдажа. хуряалгада ехэ гээгдэл болоно. Тус бригадынхид хуряалгаяа үдэр һүнигүй ябуулхаһаа байтагай, хүдэлмэреэ үдэшын 7—8 часта дүүргэжэрхинэ. Зарим механизаторнууд хүдэлмэридөө голодоһо гаргана. Жэшээнь, машинистнууд нүхэд Козулин, Безотечество гэгшэд 10 гектар таряа дээгүүр сабшажа, ехэ гээлтэ гаргаа.

Мүнөө Сталинай нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ үдэр бүри мянгаад центнер тарян ороно. Теэд тэндэ асаргадаһан таряае саг дары сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэриие тарян ажалай болон тракторна бригадынхид эмхидхэнэгүй. Эндэнь хоёр зернопульт «ОС-3» бии аад, тоог дээрэ хүдэлмэрилхэ хүнэй дутамаг дээрэһээ ехэнхидээ миин байна. Тракторна бригадын бригадирай туһалагша Шадапов машина техникые таһалгаряагүй һайнаар ябуулха уялгатай аад, миил иишэ тиишээ зайжа гү, али ехэнхи сагаа унтажа үнгэргэдэг.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Будаев) 3 мянга шахуу гектар таряа хуряаха байһан аад, сентябриин 10-най мэдээгээр арай гэжэ 400 гектар таряа хуряаһан байгаа. Эндэ нүхэд Телятников болон Молчановай тракторна бригадануудта 12 комбайн хүдэлнэ. Гэбэшье, хуряалгань урагшаа ябанагүй. Юуб гэхэдэ, тарян ажалай бригадын бригадирнууд тоогууд дээрэмнай ороохон ехээр сугларaa гээд, комбайн болон жаткануудаа зогсоохые оролдоно.

Мүн иимэрхүү байдал Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Энэ колхозой тоогынь цементлэгдээгүй, һайнаар сэбэрлэгдээшьегүй байһаар. Мүнөө ороохоёо тараажа хатаахын аргагүй, тиимэһээ таряагаа ехэ ехээр обоолоод байдаг. Нойтон таряагаа хатааха гэхэдэнь «ВИСХОМ» машинань заһабарилагдаагүй байха юм. Аймагай алишье колхозой тоог дээрэ ехэнхидээ һургуулиин һурагшад, аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байна. Тиихэдэнь колхозниигууд хуряалгада бултадаа хабаадуулагданагүй.

Баргажанай МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд (директорынь нүхэр Далбаев) таряа хуряалгые халирхайгаар хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр механизаторнуудта эрилтэ хэнэгүй, түрүүшын үдэрнүүдтэ элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые зайсуулхаар хэмжээ абанагүй. Трактор комбайнуудай эбдэржэ, муугаар ашаглагдажа байхада, тус МТС-эй главна инженер ямаршье хэмжээ абангүй һанаа амархан һууна.

Аймаг дотор таряа хуряалгын иимэ гээгдэлдэ ороһоной баһа нэгэ шалтагааниинь юуб гэхэдэ, колхозниигууд болон механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Тэдэнэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе партийна организацинууд хүтэлбэрилнэгүй. Мүнөө нэгэшье бригадада показателиин доска үгы. Тиимэһээ тэндэ ямаршье бригадын түрүүлжэ, гээгдэжэ ябаһыень мэдэхын аргагүй.

Сентябрь һарын хахад барагдажа, таряа хуряалга дүүргэхэ үе болоо. Хэрбээ курумканайхид саашадаа иимэ нобшоор хүдэлмэреэ ябуулжа байгаа һаа, ургасаяа ехэхэн гээлтэдэ оруулхаяа байна.

О. Раднаев, манай корр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хамтаараа хүтэлбэрилгэ— партийна хүтэлбэриин гол ёһон мүн

Советскэ обществын хүтэлбэрилхы, залан ударидахы хүсэн бологшо Коммунистическэ партимнай угаа ехэ зохёон байгуулхы хүдэлмэри ябуулжа байха үедөө партийна болон гүрэнэй хүтэлбэриин гол ёһонуудые тодорхойлһоп байна.

Манай партийна организацинууд парти доторой демократида үндэһэлэн бүхы хүдэлмэреэ ябуулдаг гээшэ. Энээн дээрэһээ партийна органуудай хүдэлмэриин арга методүүд тодорон гарадаг. Партийна хүтэлбэри хамтаараа хүтэлбэрилгэ болоно. Хэрбээ партийна организацинуудта асуудалнууд хамтын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдадаггүй, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлэгдэдэггүй байгаа һаа, хэрбээ партийна эхин организацинуудтай, жиирэй коммунистнуудтай партийна органуудай холбоо барисаа муутай байгаа һаа зүбөөр хүтэлбэрилхэнь бэрхэтэй гээшэ.

Хамтаараа хүтэлбэрилхэ гол ёһые партийна хүдэлмэрилэгшэдэй сахингүй, хооһоор албадан захираад байдаг газартал бүхы партийно-политическэ, ажахын хүдэлмэри һулардаг. Олониитын дунда хүдэлмэри ябуулхадаа хүнүүдтэ ушар ёһо ойлгуулжа үгэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Энэ гол шухала арга хэрэглэхын орондо, миил албадан захираад байха болоо һаа, манай партийна органууд юрын албан газар шэнги болошохо аюул бии.

Партийна органуудай хүтэлбэрилхы ажал-ябуулгын арга методүүдые саг үргэлжэ нарижуулха гээшэ партийна бүхы хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, ажахын-политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Парти доторой демократиие, хамтаараа хүтэлбэрилхэ гол ёһые наринаар сахяад байхада хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ, коммунистнуудай үүсхэл эдэбхи дээшэлүүлхэ арга олгохо, гүрэнэй болон ажахын хүдэлмэриие партийна организацинуудай зүгһөө улам һайнаар хүтэлбэрилдэг болохо хэрэгтэ туһалха байна.

Партиин айком хадаа хүдэлмэриингөө дутуу дунданuудые түргэнөөр зайсуулха хэмжээнүүдые абажа, партийна эхин организацинуудтай холбоо барисаагаа улам һайжаруулхые, партийна организацинуудта шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл үргэнөөр дэлгэрүүлхые, политическэ болон ажахын хүдэлмэриие зүбөөр тааралдуулан ябуулхые оролдодог байха юм.

Бүхы ажал хүдэлмэреэ эрхилхэдээ манай айком партийна эдэбхитэдтэ, партийна эхин организацинуудта түшэглэдэг. Ажахын болон политическэ удхашанартай шухала шухала асуудалнуудые манай айком хамтаараа зүбшэн хэлсэжэ шиидхэдэг болонхой. Иимэ асуудалнуудые хамтаараа зүбшэжэ шиидхэхыень партийна эхин организацинн бюро болон секретарьнуудһаа КПСС-эй айком эридэг.

Гол асуудалнуудые хамтаараа зүбшэн хэлсэлгэдэ олон жиирэй коммунистнууд, партийна комитедүүдэй гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадажа, хүдэлмэриин дутуу дунданuудые шүүмжэлэн элирүүлдэг, үнэтэ дурадхалнуудые оруулдаг байна. Асуудалые али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэжэ, һанамжануудаа мэдэлсэһэнэй һүүлээр лэ зүб шиидхэбэри абтадаг гээшэ.

Энэ талаар аймагай олохон партийна эхин организацинууд һайн жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, «Путь социализма», «Победа», «Улаан Ярууна» колхозуудай партийна организацинууд ажахын шухала асуудалнуудые партбюрогой заседани болон партийна суглаануудые хаһа саг соонь зарлажа хамтаараа зүбшэн хэлсэдэг. Абтаһан шиидхэбэринүүдэйнгээ дүүргэлтые һайнаар эмхидхэдэг байха юм. Тиин эдэ колхозууд ажахын талаар муу бэшэ үрэ дүн туйладаг.

Хамтаараа хүтэлбэрилхэ гол ёһые партиин айкомой, олонхи эхин организацинуудай һайнаар сахидаг, олониитэтэй нягта холбоо барисаатай болоһоной, эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэриин һайжаржа байһанай ашаар предприятинууд, МТС, колхозууд урдаа табигдажа байһан ажахын зорилгонуудые улам урагшатайгаар дүүргэдэг боложо байна. Аймагай совхоз, колхозууд 1954 онһоо хойшо 45 мянган гектар шэнэ ба боро газар хахалжа ашаглаа. Энэ хадаа совхоз болон колхозуудай адуу малдаа тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо хэрэгтэнь туһалаа. Тиигэжэ малай ашаг шэмэ үгэлгэнь эли бодо дээшэлжэ, һүн, мяхан, нооһон гүрэндэ жэл ерэхэ тудам улам ехээр тушаагдадаг боложо байна. Аймагнай 1956 оной энэ үеынхидэ орходоо мүнөө хоёр үлүүтэй дахин ехэ һү тушаагаа. Жэшээлхэдэ, «Победа», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд нёдондоной энэ үеынхиһээ гурба шахуу дахин ехэ һү тушаагаад байна. Аймагай колхозууд гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 200 шахуу процент, мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб 48,8 процент дүүргэнхэй. Мяха тушааха уялгаяа дүүргэжэ шадахаар тоотой эбэртэ бодо мал, хони, гахай бэлшээн ба шахан таргалуулжа байна.

Манай аймагургаса хуряаха, гүрэндэ таряа тушааха хүдэлмэри удаанаар ябуулжа байна. Мүнөө энэ хүдэлмэри шангадхаха, партийна хүдэлмэриин дутуунуудые усадхаха талаар партиин айком, колхозууд, МТС-үүд болон совхозой партийна эхин организацинууд зохихо хэмжээнүүдые абажа байна.

Гэхэтэй хамта, манай хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд бии. Зарим партийна организацинуудта хамтаараа хүтэлбэрилхэ гурим үшөөл дутамагаар сахигдадаг байна. Ленинэй, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна эхин организацинуудта (секретарьнуудынь нүхэд Ц. Сультимов, П. Шлыков) партийна суглаа, бюрогой заседани үсөөнөөр үнгэргэдэг, ажахын, политическэ шухала зорилгонуудые хамтаараа зүбшэн хэлсэхэ ябадал дутамагаар эмхидхэдэг байгаа. Мүн аймагай партийна организацида парти доторой демократиие сахиха, хүдэлмэриин арга методүүдые нарижуулха талаар дутуунууд үшөө бии.

Партида харша Маленковой, Кагановичын, Молотовой, тэдэнтэй нэгэдэһэн Шепиловэй бүлэгые эрид шууд буруушааһан ушар хамтаараа бэелүүлэгдэдэг партийна хүтэлбэриин хэлбэришэгүй түгэлдэр хүсэтэй байһые, ганса нэгэн хүнүүд ба бүлэгүүд бэшэ, харин съездээр һунгагдаһан нэрэ хүндэ ехэтэй хамтын орган партиие хүтэлбэрилдэг гэжэ үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Ч. Доржиев, КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь.

Парторганизацинуудай секретарьнуудай семинар

КПСС-эй Заиграйн айкомдо промышленна предприятинуудай, аймагай эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай ээлжээтэ семинар һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Партийно-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриие партийна эхин организацинуудта һайжаруулха хэрэгтэ тус семинар нилээд туһатай байгаа.

Горхон станциин парторганизациин цехүүдэйнгээ парторганизацинуудые, партгруппануудые ямараар хүтэлбэрилдэг тухай асуудалнууд ба харюугай вечернүүдые Баруун Тарбагатайн леспромхозой партийна организациин хайшан гэжэ үнгэргэдэг тухай болон бусад темэнүүдээр элидхэлнүүдые секретарьнууд шагнаа.

Семинар һонирхолтойгоор үнгэрөө, парторганизациин секретарьнууд дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдөө.

А. Шергина.

Экономическа хүршэ районуудай зүблөөн

Бурят-Монголой экономическа районой Совнархоз болон Бурят-Монголой профессиональна Союзуудай областной совет Читын экономическа районой уряада зорюулагдаһан зүблөө һаяхан үнгэргэбэ.

— Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэһэн Ленинградай, Москвагай экономическа районуудай ажалшадай үүсхэлые дэмжэн, Читын экономическа районойхид Бурят-Монголой районойхидые мүрысөөндэ уряалһан байна.

Валова продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да дүүргэхэ, тиихэдэ түсэбһөө гадуур Октябриин 40 жэлэй ой болотор 1000 тонно булад, 2500 тонно прокат, 100 мянган тонно шулуу нүүрһэ үйлэдбэрилхэ, 15 мянган кубометр барилгын модо бэлдэхэ гэһэн уялга Читын экономическа район баталан абаа,—гээд тэндэхи экономическа районой Совнархозой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Савельев** хэлэбэ.

Бурят-Монголой экономическа районой Совнархозой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр **Каспаров** харюугай үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ:

— Манай районойхид читынхидэй уряае халуунаар хүлеэн абаад, иимэнүүд уялгануудые абана гэбэл:

1957 онойнгоо гүрэнэй түсэбые декабриин 25-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 35 миллион түхэригһөө бага бэшэ продукци үйлэдбэрилхэ, барилга-хабсаралгын, байрын гэрнүүдые барилгын хүдэлмэриин түсэбүүдые декабриин 20-до дүүргээд, түсэбһөө гадуур 3,8 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, Октябриин 40 жэлэй ой болотор түсэбһөө гадуур 25000 тонно шулуу нүүрһэ, 100 мянган кубометр барилгын модо, 75 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл хэхэ гэһэн уялга абаа.

— Читынхидэй уряае бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди. Тиин өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, түсэбһөө гадуур 19 мянган кубометр барилгын модо, тэрэ тоодо Октябриин 40 жэлэй ой болотор 15 мянган кубометр барилгын модо шэрэхэ, 32 мянган кубометр модо арадай ажахыда эльгээхэбди,— гэжэ Хандагатайн леспромхозой машинист нүхэр **Ушанов** мэдүүлбэ.

Сэмбын фабрикын профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Ноздреватых** үгэ хэлэхэ зуураа, читынхидэй уряае һайшаагаад, Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулан фабрикадаа бэелүүлэгдэжэ байгаа хэмжээ-ябуулгануудтай сугларагшадые танилсуулба.

Тэрэшэлэн зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн нүхэд Читын экономическа районой уряае халуунаар дэмжээд, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Мүн тэрэшэлэн манай республикын экономическа районойхид Якутска экономическа районойхидые социалистическэ мүрысөөндэ уриһан шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаа.

Жэшээ харуулна

Улан-Удын паровозо-вагонно заводойхид Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула үдэр бүри шэнэ амжалта туйлан, абаһан уялгаяа бэелүүлжэ байнхай. Илангаяа вагонно-колесно цехын хүдэлмэришэд габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Вагонуудай ролигтой мөөрнүүдэй гол бүтээхэ даалгабари һаяхан элэндэ үгтэһэн юм. Энэ хүдэлмэри түрүүшынхеэ хэгдэхэ болоод, дабдээрэ бэрхэтэйшэг байгаа. Иимэ хүндэтэй, харюусалгатай захил бүтээхэ болоһондоо цехын хүдэлмэришэн бүхэн баярлаа.

Нэгэтэ үглөөгүүр цехын начальник технолог хоёрто токарь Василий Павлович Степанец орожо, һанамжаа дурадхаһан байна. Тэрээнэй начальник технолог хоёр һайшаагаад, токарьто өөртэнь даалгаһан юм.

Нүхэр Степанецай хүдэлдэг цех шэнэ захил болзор соонь дүүргэжэ, заводойнгоо һайшаалда хүртөө.

П. Чебунин.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин амһартануудта шаажан гүйлгэдэг цехын хүдэлмэришэд А. Комарцова, Г. Зайнуллина бэлэн болоһон амһартануудые шалгажа байна. **З. Веснинагай** фото.

Урагшаа һанаатай басаган

Баргажанай аймагай «Большевик» колхозой һаалишан Александра Елшина хүнгэн солбон, урагшаа һанаатай басаган юм. Александра оройдоо 18-тайшье һаа һайн ажалаараа суурхажа, бүхы аймагаа соогоо мэдээжэ болонхой.

Үнгэрэгшэ жэл 15 үнеэдые даажа абаад, тэдэнээ бултыень түрүүлжэ, тугалнуудыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ һэн.

Энэ жэлдэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һаахаб гэжэ уялга абаһан байгаа. Мүнөө тэрэнээ Агууехэ Октябриин һайндэр хүрэтэр дүүргэхын түлөө үсэд шангаар ажаллана. Һү һааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргээ. Август һарада үнеэн бүриһөө 190 литр һү һаагаа.

Хайшан гэжэ иимэ һайн үрэ дүн туйланаб гэхэдэ, нэн түрүүн нүхэр Елшина зоотехнигэй заабариие наринаар сахидаг, даалгагдаһан ажалдаа үнэн сэдьхэлһээ оролдодог байха юм.

М. Гроссман.

СССР-эй ахадуу арадуудай бүлэ соо

Алдарта илалта

И. ТАЖИЕВ,
Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй секретарь

Ленинскэ национальна политикын зүбөөр бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Казахска ССР-эй экономико болон культурань бүхы талаараа хүгжөө. Казахстан советскэ засагай жэлнүүдтэ хүгжэнги промышленностьтай, механизированнэ социалистическэ хүдөө ажахытай республика болоо.

Казахстанай промышленностиин гаргадаг бүхы продукцинь 1913 онойхитой жэшэбэл 36 дахин ехэ болоо. Нүүрһэн 300 дахинһаа үлүүгээр, нефть —12 дахин ехээр малтагдадаг, зэд 10 дахин ехээр хайлуулагдадаг болоһон байна.

Манай республика зэдэй, туулганай, сайрай, хромой, ванадиин, вольфрамай, мүн бусадшье шухаг металлнуудай, тэрэшэлэн химическэ промышленностьда хэрэглэгдэхэ минеральна түүхэй эдэй баялигаар орон доторoo нэгэдэхи һуури эзэлнэ.

Үнгэтэ металлурги манай республикын омгорхолынь болонхой.

Ехэ ехэ машинануудые бүтээдэг промышленность Казахстанда мүн лэ хүгжөөгдэжэ байна. Комбайн бүтээхэ Павлодарска завод түргөөр баригдана. Энэ завод баригдаад байхадаа мүнөө үедэ ороной бүхы заводуудай бүтээжэ байһанда орходоо олон комбайн гаргаха юм.

Казахстанда промышленна предприятинууд, гэр байранууд илангаяа олоор баригдана. Иимэ олон предприятинуудые барихын тула барилгын материал ехэ хэрэгтэй болохо байна. Галда шатасагүй хирпиисэнүүдые, цемент, шэл, барилгын бусадшье материалнуудые бүтээхэ түүхэй эд республикадамнай элбэг юм.

Электроэнерги саашадаа ехээр абтадаг болохо байна. Казахстанда электроэнерги абалга табанжэлэй турша соо 2,3 дахин дээшэлхэ болоно.

Казахстанай хүдөө ажахы советскэ засагай жэлнүүдтэ хурдан түргэнөөр хүгжөө. Колхозно байгуулалтын бэхижэһэнэй ашаар казах таряашад нүүхэеэ болижо, һуурижан түбхинөө. Республикада мүнөө 1743 колхоз, 339 машинно-тракторна станци, тараан ажалай, хлопок тарилгын, мал ажалай, овощь-һүнэй 829 томо совхоз ажаллана. Эдэ совхозууд мүнөө үеын түрүү техникээр хангагданхай.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй һүүлээр хүдөө ажахымнай түргөөр хүгжөө. Казахстанда шэнэ ба боро газар элдүүрилэгдэһэнэй ашаар орон доторoo ороoһо таряа бүри ехээр абадаг болохо хэрэгтэ ехэ нэмэри болоһон байна. Парти, правительство республикадамнай ехээр туһалаа. Партиин уряагаар Казахстанда СССР-эй зүг бүхэнһөө советскэ патриодууд ерээ. Богонихон болзорто 20 миллион гектар шэнэ газар хахалагдаһан юм.

Шэнэ ба боро газар ашаглахадаа гайхамшагта амжалта туйлаһанайнгаа, ороoһо таряа ехээр ургуулжа, 1 миллиард ороoһо таряа гүрэндэ тушааха түсэбөө 1956 ондо амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө Казахска ССР правительствын дээдэ шан болохо Ленинэй орденоор шагнагдаа һэн. Хүдөө ажахын 40 мянга гаран ажалшад орденууд болон медальнуудаар шагнагдаһан, 139 хүн Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэтэй болоһон байна.

Хлопогые ехээр ургуулгын туйлай ехэ удхашанартай байһые КПСС-эй ЦК, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет хараадаа абажа, ганданги талада (Голодная степь) 300 мянган гектар газарые ашаглаха, тэрэ тоодо Казахстанай газар дээрэ 100 мянган гектарһаа бага бэшэ газар ашаглаха тухай тусхай шиидхэбэри баталан абаа. Энэ зорилгые шиидхэхын тула каналнууд татагдана, уһалууриин бусадшье барилганууд хэгдэнэ.

Казахстан ороной зүүн зүгтэхи мал үсхэбэрилгын ехэхэн газар болонхой. Казахстан хонидойнгоо тоо толгойгоор СССР-тэ хоёрдохи, эбэртэ бодо малаараа, моридоороо гурбадахи һуури эзэлнэ. Гэбэшье, мал үсхэбэрилгөөр манда ехэхэн дутагдал бии. Казахстанай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1955 онтой жэшэбэл, 1960 ондо мяха абалгаяа 15 дахин ехэдхэхын, һү—2,2 дахин, ноoһо—2,6 дахин ехэдхэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Казахстанда мал, илангаяа хони үсхэбэрилхэ гээшэ удхашанарайнгаа талаар шэнэ газар ашаглаһантай жэшээтэй болоно. Республикадахи хонидой тоо 1960 ондо 32 миллион болохо юм.

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа Коммунистическэ партиин табиһан асари ехэ зорилгые бэелүүлхын зорилгоор Казахстанай ажалшад бүхы советскэ арадтал эрид зоригтойгоор тэмсэнэ.

Коммунистическэ партиин саг үргэлжэ анхарал хандуулһанай ашаар Казахска ССР-тэ түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ культура һалбаран бадараа. Казахстанда мүнөө 9240 һургуули бии болонхой. Эдэ һургуулинуудта 1 миллион 300 мянган хүн һуралсана.

Республикада 25 дээдэ, 128 тусхай дунда һургуули ажаллана. Казахстанда мүнөө дээдэ эрдэмтэй 86,5 мянган мэргэжэлтэд, тусхай дунда эрдэмтэй 141,7 мянган мэргэжэлтэд ажаллана.

Октябриин революциин урда тээ Казахстанда научна нэгэшье эмхи зургаан үгы байһан юм. Советскэ засагай үедэ Казахска ССР-эй Наукануудай академи байгуулагдаа.

Казахска ССР-тэ социалистическэ экономикын, арадай гэгээрэлэй, наукын хүгжэһэнэй ашаар арадай оюун бэлигынь хүгжэн бадараа, поэзи, литература, искусствонь хүгжөө. Совет засагай жэлнүүдтэ Казахстанда республиканска 6, областной 18 театр, хэдэ хэдэн концертнэ организаци байгуулагдаа.

Урдань тулюур муугаар ажаһуудаг казах яһатанай байдал һуудал мүнөө танигдахаяа болитороо хубилаа. Багахан шабар гэрнүүдэй орондо һаруул ехэ колхозой байшангууд, һургуулинууд, клубууд, больницанууд, хүүгэдэй садууд, яслинууд баригдаа. Тосхонууд электричествотэй боложо байна. Хаа хаанагүй радио, телефон оруулагдана.

Коммунистическэ партиин ленинскэ национальна политикын, агууехэ ород арадай, тэрэшэлэн Советскэ Союзай бусадшье арадуудай ахадүүгэй туһаламжын ашаар казах арад иимэ ехэ амжалта туйлаа.

Казахстанай хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци Коммунистическэ партиин, тэрээнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр ажаллажа, ажахын, культурна бүхы һалбаринуудта шэнэ шэнэ амжалта туйлаа, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойе угтаха зорилгоор бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хойто Казахстанска областиин Булаевска районой «Советский» совхоздо комбайнер Виктор Устиновай (баруун тээхинь) комсомол-залуушуулай агрегат тарла хуряалгада эрхим һайнаар хүдэлмэрилнэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Мэргэжэлтын зүбшэл

Ороохо тарянай үлээдһэнүүдые хадагалха тухай

[..]най республикын колхозууд [..] совхозууд ороохото культу[..]удые нилээд ехэ газарта тари[..] ургаса хуряалгын үедэ ороохо [..] сэбэрлэхэдэ элдэб үбһэ но[..] болон бутарһан, хүлдэ[..] эдеэшээгүй хоршогор ороо[..] сугларжа, нилээдгүй ехэ боло[..]

[..]шээнь, Ториин аймагай [..]ан Бургалтай» колхоздо гек[..] бүриһөө 2 центнер хүрэтэр [..] тарянай һүүл гарадаг, мүн [..]енай аймагай Ленинэй, Ста[..] нэрэмжэтэ колхозуудта 1—2 [..]эр тарянай һүүл гектар бү[..] абтадаг байна.

[..]рбээ энэ ехэ таряа талханай [..]е зүбөөр хадагалжа шадаа [..]эн зуу мянган центнер ма[..] тэжээл абарагдаха һэм.

[..]ряа талханай нэгэ килограмм [..] өөрынгөө тэжээлэй шанараар [..]лэй хахад единицэ болодог [..]гү, али шэмээрээ 500 грамм [..]ой адли байдаг.

[..]имэһээ ороохото культурануу[..] ургасын гектар бүриһөө гара[..] һүүлые суглуулхада тэжээлэй [..] единицэ боложо, тэрээгээр [..]е шахахада 15-һаа 20 кило[..] хүрэтэр шэгнүүрээ нэмээдэг

[..]имэ ехэ хэрэгтэй малай тэжээ[..] гутаангүйгөөр хадагалжа аба[..]шэ колхоз, совхоз бүхэнэй шу[..] зорилго болоно.

[..]нөө жэлэй ургаса хуряалгын [..] урда жэлэйхидэл адли, таряа [..]най һүүлдэ анхарал табигдан[..] хэдэн зуун центнер имэ тэ[..] обоологдонхой халажа, гута[..] байна. Имэ баримтанууд Зака[..] аймагай Сталинай, Ленинэй [..]жэтэ, Мухаршэбэрэй аймагай [..]энай нэрэмжэтэ, Зэдын айма[..] «Коммунизм» болон бусад кол[..]удта үзэгдэнэ.

[..] зарим колхозууд, жэшээнь, [..] «Коммунизм», Мухаршэбэ[..] Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд [..] хуряалгын үедэ ороохо та[..]ай һүүлые автомашинаар га[..] болон тахяануудай фермэдэ [..], миил газар дээрэ обоолжор[..], тэрэнииень гахай, шубуун [..]шье гуримгүйгөөр гэшхэжэ, [..] дууһадаг. Иигэжэ хайр гам[..]өөр хаягдаһан таряа талханай [..]эй 85—90 процентнь шорой [..]итой холилдожо, газар руу [..]ог. Иимэ бүтэхэгүй байдалые [..]ын аргагүй.

[..]ооһо тарянай һүүлые зүбөөр [..]алха, гамтайгаар гаргашалха [..] колхоз, совхозуудай ажа[..] угаа шухала асуудал болон[..] Энэ талаар Читын областиин [..]овско-заводской районой «Па[..] И. В. Сталина» колхозой дүй[..]эл һайшаалтай. Энэ колхозой[..]хид хэдэн жэлэй туршада ороохо тарянайнгаа һүүлые силос мэтээр дарадаг заншалтай.

Нёдондо жэл энэ колхоз 130 тонно иимэ тэжээлые һайнаар түхеэрэгдэһэн, ханалагдаһан нүхэнүүд соо хээ һэн. Тэрэ тэжээлээ силосэй нүхэ руу хэхынгээ урда тээ нүхэеэ 9-9 тонно орохоор хубаарилжа, таһалга хэдэг. Таһалга бүриень 2—3 үдэрэй туршада тэжээлээр дүүргэдэг. Тэжээл хэхэһээ түрүүн нүхэеэ извёсткын табан процентнэ холисоор сагаададаг. Ороохо таряанайнгаа һүүлые нүхэ руу хэжэ байха үедөө һайса шэглэдэг, каша мэтэ үдхэн болоторынь уһаар сүршэдэг. Тиихэдээ нэгэ тонно тарянай һүүлдэ 400 килограмм хүрэтэр уһа хэдэг байха юм.

Таряанайнгаа һүүлые нүхэн соо хэжэ дүүргээд, һайса жэгдэлжэ, 8—9 сантиметр зузаантайгаар, үдхэнөөр худхаһан шабараар хушадаг. Шабарайнь хатаһан хойно 10—12 сантиметр зузаанаар шорой хаядаг.

Тиигээд хүйтэн болохын урда тээ тэрэ нүхэн дээрээ метр хахад үндэртэйгөөр солоомо сомодог. Энэнь нүхэнэй дээрэхи шоройе хүргэнгүй байжа, үбэлэй сагта тэндэ хэгдэһэн тэжээлые малтажа абахада хүсэн бага гаргагдадаг.

Иигэжэ хадагалһан тэжээлээ гахай, шубуунда эдюулһэн байгаа. Үбэлдөө шахагдажа байһан гахай бүридэ 2—3 килограмм иимэ тэжээл үгөөд, 3—4 килограмм хартаабха эдюулээд, 3 килограмм кукурузын силос, 1 килограмм һагшадаһантай холижо үгэхэдэ зохид байһаниинь элирээ.

Нүхэндэ хэжэ хадагалһан таряа талханайнгаа зүйлые малда эдюулхынгээ урда тээ ууралаар зөөлэрүүлдэг байха юм. Иигэжэ ууралтуулаад үгэхэдэнь мал дуратайгаар эдидэг. Нүгөө талааран иигэжэ бэлэдхэхэдэ бог үбһэнэй үрэһэн хүсэд ухэжэ, саашадаа тарахаа болидог. Гадна, энэ аргаар малые тэжээхэдэ гэдэһэнэй элдэб үбшэнһөө зайсуулагдадаг бшуу.

Нүхэндэ хэгдэһэн таряа талханай һүүл шэнэ ургаса гаратар һайнаар хадаглагдадаг. Тиимэһээ зунай сагта гахайе олоор шахахада туһа нэмэри боложо үгэдэг байна. Имагтал энээнэй ашаар тус колхоз нёдондо жэл 383 гахай тус бүриинь 91 килограмм болотор шахажа, 350 центнер гахайн мяха абаа һэн. Иимэ тэжээлээр шахахадань гахайн шэгнүүр үдэртөө дунда зэргээр 830 граммаар нэмэдэг байгаа.

Таряа талханай зүйлые мүн ондоошье аргаар хадагалха ушар бии. Жэшээнь, Челябинска областиин Нагайбакска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз таряа талханайнгаа һүүлые доогуураа 2—3 метр үргэнтэй, 1,5—2 метр гүнзэгытэй нүхэн соо хадагалдаг. Иимэ нүхэндэ хадагалхадаа таряа талханайнгаа зүйлые дабһалдаг, 100 килограмм тэжээлдэ нэгэ килограмм дабһа хэдэг. Тарянай һүүл хэгдэһэн нүхэеэ үдхэнөөр худхагдаһан шабараар 10 сантиметр зузаанаар шабадаг. Шабарай хатаха, забһар гарахаяа һанахадань дээрэһээнь дахин шабардадаг.

Иимээр хадагалагдаһан таряа талханай һүүлые хожом нээжэ үзэхэдэ эһэнгир гашуун амтатай, һаяхан баригдаһан ехээр эһэнги хилээмэнэй үнэртэй байдаг юм. Тэрэнээ малда эдюулхынгээ урда тээ таряа жэжэлдэг машинаар гаргахадань үбһэнэй гурилай түхэлтэй байдаг. Иимэ тэжээлые мал ехэ дуратайгаар эдидэг байна. Эбэртэ малда үдэртөө 2—3 килограмм иимэ тэжээл үгэжэ болохо.

Таряа талханай зүйлые гансаарайнь нүхэндэ хэжэ хадагалдаг бэшэ юм. Хэрбээ колхоз, совхоздо капустын набша свёклын эшэ болон бусад уһаар элбэг тэжээлэй бии байгаа хада тэрэниие таряа талханай һүүлтэй холижо силослэхэдэ болохо байна. Тиихэдээ дүрбэн хубиин гурбаниинь эшэ набша, нэгэниинь таряа талханай һүүл байха ёһотой.

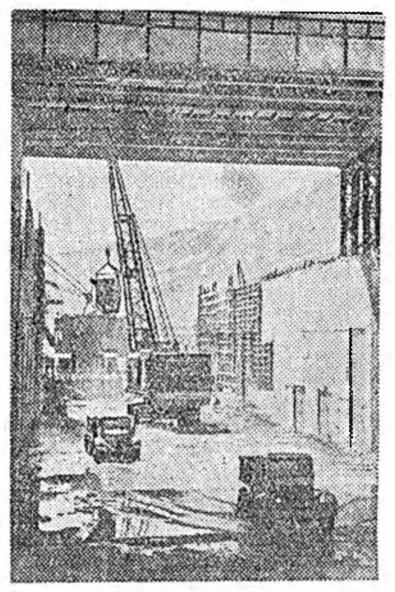
Хэрбээ иимэ тэжээлые эбэртэ малда эдюулхэ байгаа һаа, таряа талханай һүүлые шорой шохойһоонь урид сэбэрлэхэ хэрэгтэй.

Зарим колхоздо иимэ тэжээл хадагалха бэлэн нүхэнэй үгы байгаа һаань ехээр доошоо һууһан силосэй нүхые задалжа, дээрэхи шоройень абаад, дүүрэтэрынь таряа талханайнгаа һүүлые хэхэдэ болохо. Задалһан силосэйнгээ нүхые 2—3 үдэрэй туршада таряа талханай зүйлөөр дүүргэжэ болохо. Тэрэ нүхэеэ дээрэ хэлэгдэһэн янзаараал хушаха болоно.

Хэрбээ таряа талханай һүүлэй тиимэ ехэ бэшэ байгаа һаань гү, али тус ажахыда таряа хадагалха, хатааха арга бии һаань, тэрэнээ хатаажа, дээрэ хушалтатай газарта хадагалхада зохид.

Саашадаа адуу малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар амжалта туйлахын түлөө таряа талханайнгаа һүүлые һайнаар хадагалжа, малайнгаа тэжээлдэ нэмэри болгохо ёһотойбди.

И. Довгялло, РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын мал ажалай главна инспекциин ахалагша зоотехник-инспектор.

Зүүн-Казахстанска область. Бухтарминска ГЭС-эй барилгашад түрүүшын ээлжээнэй нүхэ малтажа дүүргээд, тэрээн руугаа уһа табихаяа бэлэдхэжэ байна. Нүхэнэй оборо бетоноор хушагдана. Сентябриин һүүл багаар Иртыш мүрэнэй уһан энэ нүхэн руу хааян орохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уһа оруулагдаха нүхэн бетоноор бэхижүүлэгдэнэ.

ТАСС-эй фотохронико.

А. ТОРОЕВ

Комбайнер хүбүүнэй дуун

Хадын эгсэ дабаанда
Хабатай «Победэдээ» найдая.
Хаяһан тарянайнгаа ургахада
Комбайнер хүбүүндээ найдая.

Бооиин эгсэ дабаанда
Борохон «Победэдээ» найдая.
Боодолоор тарянайнгаа ургахада
Комбайн машинадаа найдая.

Уулын эгсэ дабаанда
Ульгам «Победэдээ» найдая.
Ургаһан кукурузаа хуряахадаа
Комбайнер хүбүүндээ найдая.

Колхозницгой дуун

Хони малаа үсхөөжэ,
Колхозоо миллионер болгоё.
Хүдөө полидоо ажаллажа,
Хүндэтэй герой болоё.

Адуу малаа үсхэжэ,
Артелеэ миллионер болгоё.
Арьбан таладаа ажаллажа,
Ажалай герой болоё.

Үбгэжөөл колхозницгуудай үүсхэлтэ ажал

Иволгын аймагай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ажал хэхэ наһанһаа үнгэрһэн үбгэжөөлнүүд колхозой ажахыда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаар. Павел Григорьевич Головин 63 наһатай болобошье мал адуулжа, жэлэй эхилхэһээ хойшо 375 ажалта үдэр олоо. Мүн тиимэ колхозницгууд А. П. Орлов, И. Г. Трифонов болон бусад энэ хугасаа соо элдэб ажал хэжэ, 220—307 ажалта үдэр олоһон байна.

—Шадалтай байгаа саттаа түрэл колхоздоо туһалжал байхабди,—гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Н. Романов.

Уран найруулгын ёһо гуримые сахиха

Х. Намсараевай «Бодинсы үбгэн», «Үри нэхэбэри» болон бусад зохёолнууд бурят-монгол рассказуудай онсо түхэл хэлбэриие харуулна. Эдэ зохёолнуудые шэнжэлхэдэ, бурят арадай аман зохёолтой нягта холбоотой байдаг. Мүн тэдэнэй үгэнь баян, хурса, удхань һонирхолтой, үйлынь хүгжэсэ түргэн, саг үеынгээ социальна байдалые үргэнөөр дэлгэжэ үгэнэ. Энэнь юу гэршэлнэб гэхэдэ, бурят-монгол литературада рассказуудай жанр һууря бүхөөр олонхой байна. Х. Намсараевай эхи табиһан рассказуудай түхэл шэнжэнь манай литературада саашадаашье хүгжэжэ байнхай. Энээниие «Байгалай толон» журналда, газетэнүүдэй хуудаһануудта үе үе толилогдодог рассказууд гэршэлнэ. Һүүлэй үедэ нютаг нютагуудай залуушуул рассказ бэшэхэ гэжэ ехээр эрмэлзэдэг болоһониинь һайшаалтай. Мүнөөшье арба холо гаран авторнуудай хорёод шахуу рассказ манай редакцида ерэнхэй.

Гэхэ зуура, эдэ рассказуудынь олохон дутагдалтай байна. Тэдэнэй гол түлэбые тоолохо гэбэл: нэгэдэхеэр, залуу авторнууд зохёол соогоо ехэхэн удха бодолһоо эшэ татанагүй, ажабайдалай шухала асуудалнуудые абажа шэнжэлнэгүй; хоёрдохёор, тэдэнэр олонхи ушарта уран найруулгын ёһо гуримые ехээр эбдэнэ.

Жэшээлхэдэ, «Бэелүүлэгдэһэн хүсэл» гэһэн гаршагтай рассказые Д. Дугаров С. Табдаевтай хамтаржа бэшээд Тори нютагһаа эльгээбэ. Иимэ гаршаг харахадаа: «Хай, дотороо ехэшэг лэ удха бодолые үндэһэ болгоһон зохёол алтай» гэжэ һанахаар. Харин үнэндөө тиимэ бэшэ байшоо. Жэшээлхэдэ, энэ зохёолой герой болоһон хонишон Гармахайн түхэл шэнжые хүнэй ойлгохогүйгөөр зураглана. Гармахай «...—Хадын орой харан өөдөө зүдхэжэ, — гээд авторнууд бэшэнэ,— хорин табан наһатай эдир залуу хүбүүн гэхээр солбоноор гэшхэлжэрхибэ». Удаань «...Хадын оройдо гаража, таягаа тулан зогсоно,—гэжэ бэшэнэ. Хорин табан наһатай хүбүүн мэтэ солбон, хүнгэн Гармахаймнай юундэ гэнтэ таягтай болошобоб? «Зэдэ гол хүхэрэн миралтана. Хойто эрьеэрнь колхозой центрын дээдэ хубинь гүбөөгэй саана халхалагдана,»— гээд уншанабди. Теэд ямар гүбөөгэй саана байһан юумэнэй дээдэ хубинь халхалагдаха болоноб?

Мүн нүхэр Д. Дугаровай бэшэһэн «Амгалан тайбан үдэрнүүдтэ» гэжэ рассказ дутагдалаар үсөөн байбашье, геройнуудайнь ябадал хүнэй үнэншэмөөр баримтагүй байна. Тэрэшэлэн К. Жалсараевай (Хори) «Һаалишан хүбүүн» гэжэ рассказай темэнь яһала һайншье һаа, зохёолойнь гол герой болохо Жаргал хүбүүнэй ябадалынь баһал һайнаар тодорхойлон харуулагдаагүй байшана.

Тэрээнһээ гадна, «Һаалишан хүбүүн» гэжэ рассказда уран найруулгын хуули ёһые эбдэһэн ушар олон дайралдана. Теэд ямар нэгэн зохёол соо хүбүүн тухай бэшэжэ оробол, ондоо юумэтэй холин худхангүй, энэ хүбүүнэй ябадал гэжэ этигэхээр бэшэхэ зэргэтэй ха юм. «Һаалишан хүбүүн» гэжэ рассказ соогоо авторынь «би тиигээб, би иигээб» гэжэ өөр тухайдаа хөөрэн байтараа, гэнтэ «дүшэ һайн гараһан малшан хүн» тухай хэлэшэнэ. Удаа тээнь һаалишан Жаргал тухай хөөрөөнэй эхилбэшье, Жаргал гээшэмнай эрэ хүн гү, али эхэнэр гү? гээд уншагшад ойлгожо ядана. Юундэб гэхэдэ, эрэшье, эхэнэршье хүн Жаргал гэһэн нэрэтэй байжа магадгүй. Иимэрхүү хоёр удхатайгаар ойлгогдодог, тодорхой бэшэ найруулганууд уран найруулгын хуули ёһондо харша зүйл болоно.

Юрэнхыдөө дунда һургуули дүүргээд үйлэдбэридэ гаража, ажал хэдэг болоһон тухайда олон авторнууд бэшэдэг аад, энэ шухала темые ёһотой һайнаар шиидхэжэ шаданагүй. Энээндэ жэшээ болгожо, Д. Цыренжаповай «Зоригтын хүсэл» гэһэн рассказ тобшохоноор шэнжэлэн харая. Зоригто хүбүүн дунда һургуули дүүргэмсээрээ, өөрынгөө дураар хонидой нэгэ отара даажа абаад, колхоздоо жэл тухай хүдэлжэ байтараа, барилгын мэргэжэл олгохо дээдэ һургуулида ошохо гэжэ хүсэнэ. Минии һанахада, барилгын мэргэжэлтэн болохо гэжэ зориһон Зоригто хүбүүн колхозой барилгада хабаадажа, ерээдүйдэ олохо мэргэжэлдээ бэеэ бэлдэхэ ёһотой байгаа.

Уран найруулгын талаһаань харахада, «Зоригтын хүсэл» соо баһал зохидгүй зүйлнүүд, һайса ойндоо шэбшэжэ үзэнгүйгөөр бэшэһэн юумэнүүд олоор дайралдана.

Мүн Д. Дамбиевай «Солбон» гэжэ рассказ соо «аадартай хаб харанхы һүни» балшыса баригдаһан хулгайшанай «шарайнь муухай зүһэтэй боложо, нюдөө бэлтэгэшүүлэн, шүдөө ирзайлган, хүйтөөр энеэбхилээд», «...ялагар сагаан хутага гаргаба,» — гэжэ хэлэгдэнэ. Теэд аадартай хабхар һүниин харанхые хэншье тухайлна бшуу. Тэрээниие мэдэхэ байжа, «шарайнь муухай зүһэтэй боложо..., хүйтөөр энеэбхилээд» гэхэ мэтээр бэшэхэнь даншье таарамжагүй болошоно. Иимэрхүү янзаар уран зохёолой хуули ёһые эбдэжэ, ажабайдалай болон байгаалиин үзэгдэлнүүдые хазагайруулһан, буруугаар найруулһан, тааруугүй зүйлнүүд Г. Даржаевай «Аадарай урда», «Нааданай ая», А. Очировай «Түрүүшын маналга», Д. Д. Сономовой «Арсалдааша Айдар», Ц. Доржиевай «Үглөөгүүр» гэһэн зохёолнууд соо ушарна.

Рассказ гээшэмнай очерк шэнгеэр юумые байһан соонь бэшэгдэдэггүй, харин һанаанһаа абаад бэшэхэдэ хамаагүй ха юм. Гэбэшье, һанаанһаа абтаһан зүйлнүүд бодото байдалтай тудалдан тааралдаха ёһотой.

А. Дашиевай «Үбгэжөөл» гэжэ, Г. Даржаевай «Бюрократизм гээшэ юун бэ?» гэһэн рассказууд һайшаагдама темэтэйшье һаа, тэдэнь уран хурсаар найруулагдаагүй, уншахада һонигүй байха юм.

Залуу авторнуудай олонхинь зохёолоо утаар, унжагайгаар бэшэнэ. Тобшо зохёол бэлигэй шэнжые харуулдаг бшуу. Тиимэһээ, «Зохёолоо тобшоор, олон шашаг үгэгүйгөөр бэшэжэ һурагты» гэжэ А. М. Горький заадаг байгаа.

Залуу зохёолшодой зариман рассказуудайнгаа геройнуудай шэнжэ түхэлыень олоной түһөөтэй (типическэ) болгожо шадаагүй байна. Тиимэһээ, залуу авторнуудай зохёолнууд соо Бодинсы үбгэн мэтээр уншагшын сэдьхэлдэ үни удаан хадуугдаха шэнжэ түхэлтэй герой бии болгогдоногүй. Зохёолойнгоо геройнуудай шэнжэ түхэлые һайнаар, тодоор гаргажа, уншагшадай сэдьхэлые хүдэлгэхэ, зориг бадаруулха гээшэ уранзохёолшын гол зорилго мүн болоно.

«Коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэлдээ арад зониие элсүүлэн жагсааха гээшэ литература болон искусствын эгээн шухала зорилго мүн»,—гэжэ Н. С. Хрущев «Арад зоной ажабайдалтай литература болон искусствын нягта холбоотой байхын түлөө» гэһэн элидхэл соогоо заана. Энэ заабаринь манай залуу авторнуудай зохёолоо ямар удхатай, ямар шэглэлтэйгээр, ямар зорилготойгоор бэшэхэ хараа болохо ёһотой.

Ушар иимэһээ, залуу авторнууд арад зоной ажабайдалые нарин нягтаар адаглан шэнжэлжэ, Совет оронойнгоо хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциин шэн зоригтойгоор бэелүүлжэ байгаа шухалын шухала зорилгонуудые зохёолойнгоо хуудаһанда уран гоёор зураглан найруулхын тула шармайн оролдохонь дамжаггүй.

Б. Бадараев.

Түрүү комбайнернууд

[..]расаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр [..]жа абахын тулада Хориин [..]эй механизаторнууд хоорон[..] социалистическэ мүрысөөгөө [..]өөр дэлгэрүүлнэ. Энээнэй [..]р үдэр соо 2—3 нормо дүүргэ[..] байдаг комбайнернууд улам [..]орно. Сентябриин 14-нэй үдэр [..]ь Сталина» колхозой полинууд [..] «С-6» комбайнаар 35 гектар таряа хуряажа, үдэрэйнгөө даалгабариие 3,5 дахинаар дүүргэһэн комбайнер Цырен Будаев аймаг соогоо эрхим жэшээ харуулаа. Энэ комбайнер трактористнууд Намсараев, Лоскутов, штурвальна Курбатов гэгшэдтэй суг ажаллана.

Мүн «Путь к коммунизму» колхозой полинууд дээрэ ажаллажа байһан комбайнер Василий Андреевич Эпов бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэриин жэшээ харуулна. Сентябриин 13-най үдэр тэрэнэй даажа байдаг агрегадайхид 23 гектарай ургаса хуряажа, нормоёо 2,3 дахинаар дүүргээ.

Т. Константинов, һурагшадай бригадануудые хүтэлбэрилэгшэ.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Олон янзын дуунуудые дамжуулхаяа яанаб

[..]амалхан «Хүрин хээрээ» унаад, [..]анхан бүреэтэй ташуураа» ба[..] захынгаа дабаанда гү, али [..]а уладаа» заян набаагаа тата[..] манай дуушад ябадаг болошоо [..] аа гү? гэжэ эндэхин хэлсэдэг, [..]лдэдэг болоо. Яруунын айма[..] Эгэтэ нютагайхид юундэ иигэ[..] хэлсэнэб гэхэдэ, радиогоор дуу[..]адаг бурят дуунууд дан үсөөн, [..] дуун хэды хоноод лэ дабтаг[..]а байдаг. Жэшээнь, «Зандан бү[..]эй ташуур», «Хүрин хээр», «Ур[..]уула» гэхэ мэтэ дуунууд ходо [..]агдана. «Эдээнииешье дуулажа байхада муу бэшэ ааб даа» гэжэ хүгшэд хэлсэгшэ. Энээнтэй хамта ондоо дуунуудые дуулаа һаа һайн байгаа. Мүн баһа нютаг нютагай дуунуудай оролсоо һаань бүри һайн һэн. Үгышье һаа, нютаг нютагай дуунуудта хүгжэм зохёогоод, радиогоор дамжуулбал ехэ һайшаалтай бэлэй. Тэрэ дуунуудые суглуулха, найруулха хэрэгтэй байгаа. Энэ хэрэгтэ поэдүүд, композиторнууд, артистнар ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Б. Цырендылыков, студент.

Дээрэһээ захиралта хүлеэһээр

[..]ганай рабкооп Бичурын совхо[..] хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой [..]өөр мууса хангана. Мүнөө та[..] хуряалгын халуун хүдэлмэриин [..]жа байхада, рабкоопой магази[..]даар хилээмэн заримдаа таһал[..]аг. Тэрээнһээ гадна, керосин, [..]кин, зуруул гэхэ мэтын түрүү[..] хэрэгсэлэй зүйлнүүдшье за[..]даа байдаггүй.

[..]«Хилээмэ асаржа наймаалхаяа [..]ат?» гэхэдэ, совхозой директор [..]шина үгэнэгүй, машина оложо хилээмэ асаруулха гэһэн захиралта дээрэһээ үгы юм» гэжэ Заганай рабкоопой түрүүлэгшэ нүхэр Бадмаев хэлэдэг. Наймаалагшадынь магазинуудаа дуратай сагтаа хаадаг заншалтай. Рабкоопой наймаае даадаг нүхэр Сандаков магазинуудаар ябадаггүй.

Заганай рабкоопой хүтэлбэрилэгшэд дээрэһээ захиралта хүлеэгээд лэ һуухаяа болиһой.

Д. Соктын, Т. Улзытын.

Радиомнай хэзээ дуугарха юм

[..]йл бүхэндэ дуугаржа байһан [..]мо абяа аниргүй болон гэхэдээ, [..]жэн болошодог байгаал.

[..]манай Карл Марксын нэрэмжэтэ [..]лхозой айлнуудаар хэлхеэ хол[..]ской аймагай таһагай хүдэлмэри[..]шэ Иванов гэдэг ябажа, «радио[..] төөрэһэнэй» түлөө дүрбэ-дүрбэн [..]риг суглуулаад ошоһоор, дахин [..]дөөгүй.

Иимэ дулии балай байтарнай, үшөө дээрэһээнь электростанци эбдэршоод, хэдэн һара харанхы байнабди. Далан табан мориной хүсэтэй локомобиль заһабари хүлеэжэ, хүйтэн халуунда хүлэршоод байхадань, колхозой түрүүлэгшэ Боянов хажуугаарынь хашалгүй гарадаг байха юм.

К. Жалсараев.

Хори.

Һаналаа табинагүй

Ажалшадай байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ гүрэмнай ехэ анхарал оролдолго гаргадаг байна. КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тээсгэн гаргаһан тогтоол энээниие дахяад гэршэлнэ. Мухаршэбэрэй аймагай Суулга нютагта һүүлэй хоёр—гурбан жэл соо олон шэнэ барилга хэгдээ: 20 гаран гэр баригдаа. 25 бүлэнэр хуушан гэрээ шэнэлэн заһабарилжа табяа. Колхозницгуудай механизаторнуудай барилга хэхэдэнь колхозой правлениин, МТС-эй зүгһөө туһаламжа үзүүлэгдэнэ. Барилгын хэрэгсэл зөөхэдэнь унаа үгэнэ.

Гэбэшье, барилгын хүдэлмэридэ элдэб дутагдал гарана. Барилга хэхэ хүсэлэнтэй колхозницгууд олон аад, таарамжатай газарай хомор дээрэһээ зариманиинь барилга хэнэгүй. Хэгдэжэ байһан барилга хүсэд дууһангүй удаан саг соо һаатана. Жэшээнь, хирпиисэ, шифер, шэрэ, олифа гэхэ мэтэ зүйлнүүд хомор байдаг. Аймпотребкоопераци эдэ хэрэгсэлнүүдые асаруулха хэмжээ абанагүй. Саанаһаа багаар үгэдэг һаань, энээн тухай дээдын газарта асуудал табихада яанаб?

Суулга нютаг аймаг соогоо гоёшье, томошье һуурин гэжэ тоотой. Теэд тосхоноо ногооруулха талаар юушье хэгдээдүй. Энээндэ сельсоведэй, колхозой хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табидаггүй.

Ч. Дабажалсанов.

Хэзээ бүтээгдэхэ барилганууд бэ

Зэдын аймагай колхозууд ниитынгээ малые һайн байраар хүсэд хангаха дүүрэн аргатай. Гэбэшье, тэндэхи зарим колхозууд энээн тушаа мүнөө болотор һаналаа табинагүй. Жэшээлхэдэ, аймаг соогоо малаар олон ажахынуудай нэгэн болохо «Коммунизм» (түрүүлэгшэнь нүхэр Мункуев) колхоз энэ жэлдэ 100 үнеэнэй гурбан хашаа, 100 тугалай нэгэ байра, гахайн нэгэ байра шэнээр барихаар түсэблэһэн юм. Теэд мүнөөшье энэ талаар юумэн хэгдээгүй. Чапаевай (түрүүлэгшэнь нүхэр Таракановский), Дзержинскиин (түрүүлэгшэнь нүхэр Федотов), Боргойн сомоной Соведэй Сталинай (түрүүлэгшэнь нүхэр М. А. Вампилов), Гэгээтэйн сомоной Соведэй Сталинай (түрүүлэгшэнь нүхэр Ц. В. Вампилов) нэрэмжэтэ колхозуудта иимэ байдал ушаранхай. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд малай байра бариха дархашуулдаа ондоо ажал хүүлдэг, тусгаар бригадашье эмхидхээгүй байха юм.

В. Жигжитов.

Полтавын гравиметрическэ обсерватори бүмбэрсэг дэлхэйе шэнжэлхэ уласхоорондын жэлэй түсэбэй ёһоор хүдэлмэрилнэ. Газарай бүһэлүүрнүүдэй, мүн широтануудайнь байраа урилдаг ушарые тус обсерватори шэнжэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: обсерваториин нэгэ павильон соо.

ТАСС-эй фотохронико.

РАССКАЗ

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ

Һүүлшын алдуури

(Хуушанай байдалһаа)

Жалгын Хоймор гэжэ нютагта Жамбалай Даша Гамбалай Ешэ хоёрһоо баян айл байгаагүй. Жамбалтан Гамбалтан хоёрой дундаа эбтэй зетэй гээшэ хэмжээн хэлсээнгүй юм. Эрэшүүлынь эрэшүүлээрээ һайнууд, һамгадынь һамгадаараа үелхэ, басагадынь басагадаараа зүүрылхэ. Теэд энээниие хэн гайхахаб даа. Баянай баян тээшэ нэнгэжэ, үгытэйнь үгытэй тээшээ хадуурдагынь жама ёһон ха юм. Эдэ хоёр айлнуудшни, тэрэ мүртөө, холууршье һаа түрэл түдхэм болохо ха юм. Эбы хөөрхы гэлдэжэ, хамагаа далда нюусагүй хэлсэжэ, айлшан ябалсажа, гэр гэрхэн байдагтань ямар гайхал байба гээшэб? Ехэшүүлһээ байха бага үхибүүдтэ ойлгосотой ха юм.

Зунай халуун нэгэ үдэр, нютагай үбгэд, залуушуул суглараад, Жамбалайхиһаа холо һуудаг Сумбадай Гатабай амбаарай һүүдэртэ һуунад ха. Гатабай һамган аягын ябган шэрээ гэртэһээ гаргаад, улаан зэд гүсэтэй сай асаржа аягална. Зунай халуунда хүн хүйтэн уһаар бэшэ, халуун сайгаар, гашуун тарагаар ундаа харюулдаг ха юм. Зүлгэ ногоон дээгүүр дэбисэһэн шэрдэг дагадха дээгүүр зарим хүнүүд тобхойлдожо дабшалан һуунад, нүгөөдүүлынь залхууршоод һажажа хэбтэнэд.

Үбһэндэ орохоһоо тээ урдахана. нютагай сүлөөтэйшүүл суглархадаа юун тухай хөөрэлдэдэг гээшэб? Ехэ хэлсэһэн юумэншье үгыл даа. Хургаар догоодохо юумэ хэлсээшьегүй һаа, үргэ аман хабираатайл байха юм. Заримдаа ганса үргэн долдой хүн шабжархай бууна, тиигэн байтараа таба зургаан хүн зэб зэргэ аадарай гэнтэ ороһондол даржаганалдашана.

Эгээл тэрээхэн үедэ хүнүүдэй гартаа абаһан аяга сайһаа хоёр-гурба һороодүй байтар айхабтар шангаар орилоон шашхаан, хараал шэрээл соностобо. Арбан шоно һүрэг малда орошобо гэжэ һанахаар байгаа. Амбаарай һүүдэртэ һуугшадай һэр мэр гэлдэжэ, шэхэ шодоо һоноруулан, тэрэ зүг тээшэ хандахада, Жалгын Хойморой хоёрдохи баян, Жамбалай Дашын хани нүхэр Гамбалай Ешэ гал уһан хоёрые өөртөө хамталшанхай ерэжэ ябаба. Ешэ һогтуушаг, һайса уунхай ха. Бүһээ гээнхэй, энгэрыь зэлдэгэр. Баруун гартаа малгайгаа баринхай. Тэндэ һуугшад тообошьегүй даа. Ородой талханай халзан хара архиие, бурядайнгаа һүнэй сагаан зээрдэ архитай хоюулайень зэргэшээд лэ гүйлгэдэг эрэ ха юм даа. Ямар гайхал байгааб. Гамбалай Ешэ ябахал харгыгаараа ябана. Баян ноён хүнэй табисуур иимэ ха юм. Иимэ һархуу хадань хаартань бууба гээшэл ха. Шүүбэритэйл хадаа иимэ дорюун. Хүн гайханашьегүй даа. Энэтнай шүүбэритэй һаа, гэртээ ерэжэ һамгаяа эрхэлүүлээд, магтаад, бага алдууритай һаа, һамгаяа аманда орохысо хараагаад, сохёод, наншаад лэ дүүрэдэг хүн ха юм. Үглөө үдэрынь тэлэрхэдээ мүнөөхил Ешэ Гамбалов боложо хуушанайнгаа түлдэ орошодог лэ аха байха...

Энээндэ ямар гайхалта гэлылтэ байба гээшэб?

Харин Ешэ Гамбалов хараал шэрээлээ аманда орохысоо хэлэжэ уйгарлаһаар, хоёр тээшээ хаража нёлбо нёлбоһоор, үе-үе эльгэ хатажа энеэһээр, тиигээд шурхирса уйлаһаар ойро ерэхэдээ һанаан заяанда ороогүй юумэ хэлэбэ.

— Таанад бултадаа үри бөөһэн хоёрһоо бэшэ юушьегүй үхэдэл шүдхэрнүүд гээшэт! Би мүнөө баһал тандал адли ган гэхэ нохойгүй, газар гэшхэхэ малгүй болооб! Таанар, яяр яндан тугалнууд баярлажа байна гүт? Яба баярлагты... Гэдэһээ хаха баярлагты... Газаахи гэртэхиеэ бултые Буянтын Базар Буунын Гэбшэ хоёрто алдаашье һаа, би танһаа баян зандаал байхаб... Таанад, хатаһан буруунууд, дэмы талаар хүхижэ байнат! Мүнөө үдэр би тандал адли газарай гадаһан, ойн орбон болоошье һаа, таанадһаа хэнһээтнайш зуу дахин баян байхаб. Намайе хэн гээшэб гэжэ мэдэнэ гүт, али үгы гү? Би Ешэ Гамбалов гээшэб. Юундэ дуугай һуунат? Тэрүү тэрэ сэргэдэл ганса гозогор бээ болоо хадам баяртайл хат. Юундэ дуугай һуунат?.. Хамагаа бултыень Буянтын Базар Буунын Гэбшэ хоёрто алдаа хадаа би баһа тандал адли үгытэй яндан үншэн хэнзэ болоо гээшэ гүб?

Ешэ эльгэ хатан энеэгээд, һалаабша табиба. Тиигээд үшөө хэдэн алха урагшаа дабшажа хэлэнэ.

—Таанад бүхы наһан соогоо, дала наян, зуун жэлдэ үгытэй ядуунууд ябанат. Би ганса үдэр үгытэй байгаа һаа байхаб. Би Ешэ Гамбалов гээшэб, намда хүн бүхэн туһалха... Һарбайһан тээһээ абажа, һанаһан соогоо олохоб. Даша Жамбалов намда туһалха. Дуратайемни үгэхэл байха... Намайе түрэһэн ахаһаа үлүү һанадаг... Мянган малтай һаа, намда табан зууе таһалжа үгэхэ. Табан зууе үгөөшьгүй һаа, зуун мал үгэхэ. Үгөөшьегүй һаань би өөрөө таһалжа абахаб. Арбан гүйгөөшэ моритой һаа, Даша намда табыень үгэхэ. Үгөөгүй һаань, энэ газар тэнгэри хоёр ниилэхэ... Даша Жамбалов минии нүсэгэн ябаа һаа, һүүлшынгээ дэгэл мүрһөө хуулажа намда үмэдхүүлхэ... Минии яндан гэргэнэй хосороо һаа, Даша Жамбалов хоёр басагадайнгаа нэгыень намда һамга хэхыемни үгэхэл... Сумбай Балжит хоёрһоомни шэлээд абааша гэхэл... Даша бидэ хоёр улаан нарайһаа сугтаа наадаабди, хамта хүн боложо, хүлөө дүрөөдэ хүргөөбди. Дүшөөд гаран жэл соо хамта нүхэсөөбди. Хоюулан энэ нютагай баян түрүү зон гэгдэжэ ябаабди. Таанад хэд гээшэбта? Хэлэгтыл даа!.. Аа, хэлэхэ үгын олдохогүй байһанда амаяа хатаат... Хатагты...

Ешэ найгаргаһаар саашаа арбаад алха ябаад, байра дээрээ тогтобо. Тиигээд гэдэргээ эрьебэ.

— Мүнөө үдэр хамагаа хаартада алдаа хадаа Ешэ мандаал адли яяр яндан, ябган туйган болоо гээшэ гэжэ һанашаба гүт? Баярлашоод һууна гүт?.. Би үглөө үдэр урданайхиһаа баян болохоб... Үгытэй яндан таанарай минии алдуури дуулаад бүтүү баясажа, бөөрисэ тэһэ энеэлдэжэ һуухада, баян ноён баабай ахай зон мүнөө уйдажа, гашуудажа байна. Аймаг соохи баян баян зоной арба арбан үнеэ таһалжа үгөөшье һаа, би баян байхаараал байжа, үшөө улам саашаа баяжахаб... Би таниие бултыетнай соо нүхэлөөд, дээһэн аргамжада эрхи үлхэһэндэл үлхэжэрхихэб. Минии торго булга үмдэжэ ябахада таанад боро һарьмайгүй һуухаараал һуухат...

Ешэ Гамбалов тэрлигэйнгээ ута хормойһоо торожо унан алдаба. Тиигээд нэгэ удаа бултанда һалаабша үшөө дахин үгөөд, холуур түрэл болохо гэр гэхин айл тээшээ, Жамбалайнгаа Дашатан тээшэ шэглэбэ.

Сумбадай Гатабай амбаарай һүүдэртэ һуугшад нюур нюураа харалсабад.

— Хамагаа хаартаар алдааб гэжэ энэшни юугээ тулхабаална гээшэб?

— Хаарта буруулаа һаа, Гамбалай Ешэһээ айха һэн гү даа?.. Нэгэ һуудалаар шараа нүсэгэн болгожо хаянал аабза...

— Хүн яагаад иигэжэ нэгэ зулаар хамагаа алдаха юм?... Буянтын Базар Буунын Гэбшэ хоёрой энгэр түрии уужам даа. Гамбалай Ешын газаахи гэртэхиие багтааха шэнгээхэл байха.

— Юун гайхал байхаб даа. Ешэһээшье болохо хүниие һан һуулгадаг лэ хаарта ха юм!—гэжэ байжа тэндэ һуугшад дундаа хөөрэлдэнэд.

— Ешын нэтэрүү нэд гээшэнь аргагүй. Өөрөө өөрэйгөө табяад сохихол эрэ!

— Түрэһэн эхэшни үхэжэ байна гээ һаа «байзал даа, үшөө нэгэ хубаагаад ошоһуу»,—гэхэл хүн бэшэ гү?..—гэхэ мэтэ хөөрөөнүүд лэ болоно.

Тэндэ һуугшад хараад лэ һуунад. Ешэ наанһаань найгаргаһаар лэ ошобо. Саанаһаань Дашын хара нохой гүйжэ ерээд, аймшагтай эрхэлээд, дахуулжа абаашаба. Хүнүүд саашаа юунэй болохые ехэл һонирхон хүлеэнхэй. Эгээл энэ үедэ Шарбуу Тудэб гэжэ хаартын хорхойтой, хамарай тамхитай нэгэ хүн һүүдэртэ һуугшад тээшэ гүйдэлөөрөө ерэбэ. Тиигээд «амар мэндэ»,—гэжэ ама гарахынгаа оронд:

— Мүнөө Ешэеэ баян Ешэ бү гэгты, Салдаган Ешэ гэгты,—гэжэ хэлээд эльгэ хатажа һуушаба. Тиигээд тэрэ Шарбуу Тудэб ойроо һууһан Тажаа Сандан тээшэ эрьенэ:

—Сандан, таниие Жалгын Хоймор соо эгээл үгытэй хүн гэлсэдэг байгаа.. Мүнөө танһаашье үгытэй нэгэ хүн бии боложо мүндэлбэл аа гү? Тэрэ хүнэй орожо ерээ һаа, Сандан, та садатарынь хооллуулаад гаргажа байгаарайгты.. Үлэсхэлэн хүниие хооллуулхаһаа, хүлдэһэн хүниие дулаасуулхаһаа ехэ буян үгы юм гэлсэгшэ бэшэ гү?—гэжэ Шарбуу Тудэб хужарлана.

Хүнүүд мяханай бүлхи залгижархиһандал һуужал байнад.

— Иихэдээ Ешэ Гамбаловые үгыртэрээ алдаа гэнэ гээшэ гүт?

— Тигэнэл гээшэ хабди. Бурханайнгаа буруу харашоогүй һаань, баян дээрээ бүри баян болохошье байгаа даа... Теэд лэ, урдаһаа хаража һууһан хоёрынь сагаа алхижа, харин Гамбалаймнай Ешэ оёоргүй тулам, оройгүй сарай болошоол даа.

— Барһаншни, яатараашье нэтэрээ гээшэб...

— Тиимэ ехээр дэмы сохилдоол даа.

— Хайрлаха юумэнь юун гээшэб? Хүн хүсөөр гартань хаарта барюулжа, шэгшыень шүрбэһөөр бугуулдижа сохилдуулаа бэшэ.. Ган гасуур, зуд туранха боложо хохидоо һаань зэргэтэй.. Баян дээрээ баян, бардам дээрээ бардам болохо гэжэ байһаар бурханаа сухалдуулжа, буянгаа алдаба ха юм.

Ехэл нобшо һажалуур эхэнэрэй гэрһээ нилээд холохон байдаг горхонһоо уһа асараад, нойтон түлеэгээрээ арай гэжэ галаа түлеэд, сай шанажа, ангаһан айлшандаа садатарынь уулгаха жэшээтэй, тиимэл удаахан саг соо һүүдэртэ һуугшад хүлеэбэд. Нилээд удаахан болоо гээшэл бэзэ.

Тиигэһээр байтар гэб гэнтэ нэгэ үндэр хүн үүдээр газаашаа хиидээд, тээ холо хэбтэһэн нохой дээгүүр унашаба. Тогтохо аргагүй, гэдэргээ гүйгөөд унаһан тэрэ хүн өөдөө хараад хэбтэжэл байна. Дашашье, Дашын һамганшье гаража бодхооногүй.

Тэрэнэй удаа али бүхы юумые бултыень мэдэһэн лэ байдаг, зарим хүнэй үгэ гаража үгөөгүй һаань, хэлэхэ үгыень хоолой түбэнгиһөөнь ходор татажа абаха жэшээнэй Дулсамба гэжэ һамган Дашын гэрһээ гараад гүйжэ ябана. Ямар нэгэ шубуун энэ Дулсамбада хоёр даляа ходор татаад үгэжэрхибэ бэшэ гээшэ гү?

— Юун болооб? Яагааб? — гэжэ һүүдэртэ һуугшад зэб зэргэ асуубад.

— Ешэ Дашындаа ороод «хаартада алдууритайб, хамагаа хуу алдааб» гээ. Тиихэдэнь Даша тамхяа татажа һуугаад: «Хаартада алдахын оронда намда бэлэглэхэеэ яагаабши» гэбэ. Тиихэдэнь «Даша, ши намда туһала, намда арба хорин үнеэ үгэл даа.. Хожом ойлголсохобди» гэжэ Ешэ хэлэбэ. Тиихэдэнь «намда найдажа, өөрынгөө зөөри алдаа гүш?» гэжэ Даша дуугарба. Тигэжэл дуугаралсажа байһаар нилээд удаан болоо. Ешэ зөөри эрээд һалаагүй. Ешэ арбан хони эрижэ эхилээ... Тиихэдэнь «арбан хони хожом абахаш, мүнөө арбан һалаабша абахадашни яаха юм?» гэжэ Даша харюусаа. Тиихэдэнь «би шамда туһалагша һэм» гээд Ешэ бодоод ойронь ерээ. Тиихэдэнь Даша гүйжэ бодоод: «Арбан сагаан һалаабшада дурагүй һаа, ганса хара нюдарга аба» гэжэ хэлээд, нэгэ удаа шаажархёо.. Тиигээд лэ газаашань хаяжархёол даа... Ешэ тэндээл хэбтэжэ байна..— Шамдал адли яндан үгытэйшүүл газар дэлхэй дүүрэн.. Нэгэ гуйраншанаар газар дайдын олон үсөөншье болоходо хэн хохидохо юм.. Үгытэй ядуу ондоо хүнүүд шамһаа юугээрээ дутуу юм. Баһал эхэ эсэгын эрхэ үхибүүд... Суглууһан зөөрөө хаража, хадагалжа шадаагүй хадаа өөрынгөө шэлэ хүзүүе хазажа, бэеэ бэеэрээ хэһээ,—гэжэ Даша хэлээ, тиигээд шамда арбан мал үгэхэһөө байха үнеэнэй ганса хүхэшье шобторуулхагүйб. Шамда үмдэхэ хубсаһа үгэхэһөө байха шэгшы хургаяа орёохошье хүдэһэ һарбайхагүйб гэжэ сүхэлеөл даа. Шамда энэ гэхэ юумэ һарбайхыемни дээрэ байһан тэнгэри, доро байһан газар хаража, тахижа һууһан бурхадни үзэхэгүй гэжэ ама алдаал даа, — гэжэ Дулсамба дуулгаба.

Тэндэ хэбтэжэ һуужа байгшад юу хэлэхэ яаха хээхэеэшье мэдэбэгүй. Яаһан һонин юумэ болодог юм гээшэб? Хүнэй ябажа ябаһан шэхэн нюдэн хоёр дуулаагүйгөө дуулажа, хараагүйгөө харадаг лэ гээшэ байна даа. Тиигээд тэндэ иимэ хөөрөөн һэргэнэ:

— Ши, Жамбал, хэрбээ минии гурбан үнеэнэй зуд туранхада үбһэ дутажа үхэшөө һаа, дүрбэ үнеэнэйнгээ нэгые нэгэ зун соо һаалгаха һэн гүш?

— Үүри, хэлсээн юун байхаб. Өөрөө баян бэшэшье һаа, шиниигээ ядаралда ороо һаа, би дүрбэ үнеэнэйнгээ нэгые зун соо бэшэ, гурбан зун соо һаалгаха һэм. Гурба үнеэдээ зудта үхүүлэнгүй, энэ Ешэдэл хаартаар алдаашье һааш, би туһалхаараал туһалхаб.. Үхибүүд гээшэмнай һү уудаг зон ха юм. Һүн гээшэшни тэдээндэ гол түлэб хоолынь ха юм. Маанарай өөһэдымнай сай тамхин хоёргүйгөөр байжа шададаггүйдэл адли... Эхэ эсэгынгээ хаарташа холхи байжа хооһорходо гү, али зуд туранхада орожо гашуудахада үхибүүд зэмэтэй аал? — гэжэ нүгөөдэ нүхэртөө Жамбал хэлэбэ.

— Юушье ойлгоногүйб даа гэжэ Сумбадай Гатаб шуухирба. Тэндэ һуугша Сандан удаалуулан дуугарба.

— Баян зон гээшэмнай адлил баяшуул байхадаа эбы хөөрхы байгаад, нэгэнэйнгээ ядаралда ороходо шоно хонин хоёр бололсодог юм ха юм даа... Зүб даа, хэн мэдэбэ даа. Ойлгожо ядахашье юумэнь үгыл даа.. Хара нохойнь Ешые угтажа, гангинажа эрхэлжэ гэртээ оруулхада, харин гэрэй эзэн үзэн ядан хараажа, гэдэргэнь үүдээрээ шэдэжэрхибэл ха юм даа. Ойлгохоор лэ даа..

Энээнһээ удаа Жалгын Хойморто хоёр баян айлнууд һуудаг байһанаа харин мүнөө гансал баян айл — Жамбалай Дашатан тобойжо үлдэшэбэ. «Үглөө үдэр баяжахаб»,—гэжэ хэлээшэ Ешэ Гамбалов нүгөө үдэрыншье балай баяжабал үгы даа. Нютагайнгаа нилээд олон хүнүүдтэл өөрөө үгытэй ядуу ябахань бэшэ аал даа!..

Юртэмсэ жэгтэйл байна даа.. Иимэ юумын болодогые энээнһээ урда Ешэ ой ухаандаа оруулаагүй байгаа бээз!

Крылов үбгэжөөлэй баснинуудые дамжуулна бэшэ гү?

И. Денисовэй фотоэтюд.

Үнеэн бүриһөө тугал

Ахын аймагай «Коминтерн» колхозой гэшүүн, жара гаран наһатай үбгэн Цыретор Ренчинович Наханцаков «Хам Модон» гэжэ газарта ахалагша һаалишан болонхой, хүдэлмэрилжэ байдаг. Тэрээндэ 14 толгой һарлаг үнеэдые даалгажа үгөө юм. Тэдэниие тугаллуулжа, 14 тугал абаа. Эдэ үнеэдээ бараниинь ороондо оруулаад, бэлшээн таргалуулжа байна.

Агууехэ Октябриин 40-дэхи жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тула социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, һарлаг үнеэн бүриин 3 литрһээ доошо бэшэ һү үдэр бүхэндэ һаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай «Коминтерн» колхозой ахалагша һаалишан Цыретор Ренчинович Наханцаков.

П. Жужаевай фото.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД ЖЭРЫЛДЭНЭ

Колхозой центр гү, али малай гүүртэ, отарануудаар шэнэ гэрнүүд, малай шэнэ байранууд нэн түрүүн нюдэндэ тороодхино. «Колхозой эрхим барилгашанай» хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн барилгашад Доржиев Гонгор, Будажапов Цырендоржи, Тапхаров Цырендоржи, барилгашадай бригадир Голобоков Василий гэгшэд эндэ һайнаар ажаллана.

ТҮРҮҮ ҺААЛИШАД

Энэ колхоз түрүү һаалишадаараа республика дотор суурхадаг юм. Үүлтэртэ фермын һаалишад Лубсанова Б., Данзанова Зоя, Жалсанова П., Буянтуева Б., Цырендоржиева Д., Дансорунова Долгор болон Батуева Ц. гэгшэд жэлэй эхилхэһээ хойшо 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1900—2000 гаран литр һү һаагаад байна.

КОЛХОЗДОО ТУҺАЛНА

Һургуулиин һурагшад үбһэ, таряа хуряалгадань түрэл колхоздоо туһална.

Жэшээнь, һурагшад—комсомолшууд Петр Мункожапов, Андрей Баниев, Лиза Лопилова, Зина Чойдопова болон бусад оролдолго гарган ажаллаһан байха юм.

А. Бадмаев.

Сэлэнгэ.

Болоһон ушар

Июлиин нэгэ үдэшэ Улан-Удын Комсомольско үйлсын 25-дахи номерой гэрэй хажууһаа үбсүүгээ хутагаар сүмэ хадхууһан хүн олдоһон юм. Энэнь гражданин Гурулёв байжа, хүндөөр шархатаһан тула-даа, үнишье байнгүй наһа бараа.

Гэмтэниие бариха зорилго табигдаа һэн. Милициин хүдэлмэрилэгшэд шархатагшын хэбтэһэн газарта дүтэ ажаһуудаг хүнүүдтэ хандаһан байгаа. «Танигдаагүй хоёр хүн «Гастроном» тээшэ шэглэн ошоо һэн» гэжэ «Б» гэгшэ хэлээд, тэдэниие бэдэрхэ хэрэгтэнь милицидэ туһалаа.

Хэды минутын үнгэрһэн хойно гэмтэд баригдахадаа, Наукин, Агапов гэдэгүүд байгаа. Тэрэ үдэшэ Агапов Наукин хоёрой архиин халуунтайгаар Комсомольско үйлсэдэ гараад ябатарнь, 25-дахи гэрэй хажууда хоёр һогтуу хүн хоорондоо тоосолдожо байба гэхэ. Агапов тэдээндэ дүтэлжэ ошоод, юун болооб? гэбэ ха. Һогтуушуулай нэгэн—Гурулёвой Агаповта аһахадань, Наукин тэрээниие түлхижэрхёо. Түлхюулһэн Гурулёв Наукиниие бахалуурдаһан байгаа ха. Эгээн тэрэ үедэ Наукин хутага гаргажа, Гурулёвой сээжэ руунь хадхаһан байна.

Эдэ хоёр гэмтэд сүүдэй урда зэмээ амасаха.

И. Очиров.

„ТУ-104 А“ гэжэ пассажирска реактивна самолёт Эхэ орондоо бусажа ерэбэ

Бушуу түргэн ябадалтай реактивна советскэ самолёт «ТУ-104 А» сентябриин 17-до Макгайр (Нью-Джерси штат) аэродром дээрэһээ ниидэжэ, Эхэ нютагаа бусаа. Энэ самолёт ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сессидэ хабаадаха советскэ делегациие Нью-Йорк асараа юм.

Сентябриин 18-да 17 час 04 минутада «ТУ-104 А» самолёт Москвагаа бусажа ерээд, Внуко[во] аэродром дээрэ бууба.

Нью-Йоркһоо Москва хүрэт[эр] мянга шахуу километр зайта[й] зарые «ТУ-104 А» самолёт 1[1] 36 минута ниидэжэ гаталһан[а]. Тиихэдээ 10 мянганһаа 12 [мян]ган метр хүрэтэр үндэртэ са[м]...ниидээ.

(ТАСС)

Советскэ сэрэгэй корабльнууд Сири ошохонь

, Сириин Республикын правительствын уряалаар советскэ сэрэгэй корабльнууд—«Жданов» гэжэ крейсер, мүн «Свободный» гэжэ эскадренна миноносец вице-адмирал В. Ф. Котовой командовани доро һаяар хани ёһоор айлшалан, [Си]риин Латакия портдо ерэхэнь.

Мүнөө үедэ советскэ сэрэгэй [ко]рабльнуудай отряд Сири тээшэ [ябал]лэн, Дундада далайда тама[р] ябана.

(ТАСС)

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси нээгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 17. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси сентябриин 17-до, Москвагай сагаар 22 час 23 минутада Нью-Йоркдо нээгдээ. Ван Вайтхаякон (Таиланд) сессиие нээгээ. Сессиин түрүүшын заседани дээрэ Ассамблейн түрүүлэгшэ, мүн вице-түрүүлэгшэнүүд, тэрэшэлэн комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр һунгагдаа.

Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин түрүүлэгшээр Лесли Мунро (Шэнэ Зеланди) һунгагдаһан байна. Тэрээнэй түлөө 77 делегат дуугаа үгөө; 3 делегаци һаналаа баряа, тиихэдэ нэгэ делегаци Малигай түлөө дуугаа үгэһэн байба.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалда Ассамблей илангаяа ехээр анхаралаа хандуулха ёһотой гэжэ Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэ болоод байхадаа Мунро мэдүүлбэ.

Һүүлээрнь Аюулгүйн Соведэй зууршалгаар Малайска федерациие ООН-эй гэшүүн болгожо Ассамблей абаа. Малайя ООН-эй 82-дохи гэшүүн-гүрэниинь болобо.

Сессиин нээлгэндэ үгэ хэлэхэдээ, ООН-эй гэшүүндэ Малайн абта[һан]тайнь дашарамдуулан делегаци[ин] олон делегадууд амаршалаа. [Эхэ] ороноо бэеэ даанхай байда[л]... болгохын түлөө тэмсэжэ ба[йһан] Алжирай, Сомалиин болон ... Африкын бусад оронууд Ма[лайн] һүүлээр ООН-до абтаха бэеэ ... найдажа байһан тухайгаа ... араб оронуудай зүгһөө үгэ хэл[эһэн] Саудовска Аравиин делегациие [ахалагша] гойлогшо Ахмед Шукейри мэ[дүү]лээ.

Һүүлээрнь комитедүүдэй за[седа]нинууд боложо, тэдэнэй түрүү[лэг]шэнэр һунгагдаа.

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин ... (ТАСС). ООН-эй Генеральна [Ас]самблейн сентябриин 18-най ү[дэшэ]нэй заседани дээрэ Ассамб[лейн] найман вице-түрүүлэгшэнэр һу[нгаг]даба. Нюуса голосовани бол[оод] Цейлоной Парагвайн, США-... Английн, Советскэ Союзай, Ф[ран]циин, Тунисай түлөөлэгшэнэр, [тэ]рэшэлэн чанкайшист һунгагдаа.

Латиин Америкын болон ба[һа] хэдэн оронуудай делегадууд И[спа]ниин түлөөлэгшые вице-түрүү[лэг]шээр һунгаха гэһэниинь, тэрэ[ни]... голос абажа, һунгагдангүй үлэ[бэ].

Мао Цзэ-дун Индиин вице-президенттэй уулзаба

ПЕКИН, сентябриин 18. (ТАСС). КНР-эй түрүүлэгшэ Мао Цзэ-дун Индиин вицэ-президент Радхакришнан болон тэрээнтэй сугтаа ябалсаһан хүнүүдтэй сентябриин 18-да уулзаба гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

КНР-эй түрүүлэгшын орлогшо Чжу Дэ, арадай түлөөлэгшэ[дэй] бүхэхитадай суглаанай саг ... жын комитедэй түрүүлэгшэ ... Шао-ци, КНР-эй гүрэнэй сов[едэй] премьер Чжоу Энь-лай, КН[Р-до] байдаг Индиин элшэн сайд Р. ... Неру болон бусад уулзалганда баадалсаа.

Таиланлда гүрэнэй урбалта хэгдэбэ

БАНГКОК, сентябриин 17. (ТАСС). Сентябриин 17-ной һуни Бангкогто гүрэнэй урбалта хэгдэжэ, Пибунсонграмай правительство унагаагдаа. Таиландын ябаган сэрэгэй главнокомандалагша маршал Сарит Танарат гэгшэ энэ урбалтые толгойлжо, сэрэгүүдээрээ ниислэл хотын бүхы шухала зургаануудые, тэрэ тоодо почтамт болон полициин участогуудые эзэлээ.

Орон дотор сэрэгэй байдал тогтоохо тухай указ Таиландын король сентябриин 17-до гаргаа. «Арадайнгаа этигэл найдабариие харюулан, ороноо хүтэлбэрилжэ шадахагүй, мүн орон дотороо хуули ёһо, гурим сахижа шадахагүй байһан дээрэһээнь премьер, маршал Пибунсонграмай правительствые унагаагаад, маршал Сарит түрүүтэй сэрэгэйхид засаг гартаа абаба. Тиимэһээнь ниислэлдэхи сэрэгэй хэрэгүүдээр найдалгата болгон маршал Саридые томилноб» гэжэ королиин указ соо хэлэгдэнэ.

Премьер-министр Пибунсонграмай хаана байһаниинше, яаһаниинше мэдэгдэнэгүй гэжэ «Бангкок уорлд» газетэ мэдээсэнэ.

БАНГКОК, сентябриин 18. (ТАСС). Бангкогто пресс-конференци болоо. Засагые гартаа абаһан сэрэгэйхид шэнэ правительство ... гуулха тухай асуудал зүбшэн[э]... сэжэ байна гэжэ фельдмаршал [Са]рит Танарат тэрээн дээрэ мэдүү[лбэ]. Эхин түрүүн саг зуурын прави[тель]ство томилогдохо, тиигээд на[цио]нальна суглаан тараагдажа, ... лээрнь шэнэ һунгалта болохо ... Сарит Танарат хэлэбэ.

СЕАТО-до эсэргүү тэмсэжэ ... гаа Таиландын олониитые танай ... лада ороһон сэрэгэйхид дэмжэнэ... шэнэ правительствын байгуула[лта] хада Таиланд сэрэгэй энэ бүлэг[һөө] һөө гаргагдаха гү гэһэн асуу[дал]нууд пресс-конференци дээрэ та[ви]даба. Эдэ бүхы асуудалнуудые ... нэ правительство шиидхэхэ, ... гээд ямар шэнэ политика ябуу[л]... дахаб гэжэ мүнөө дээрээ тодор[хой]логдоодүй байна гэжэ Сарит Т[ана]рат харюусаба.

Унагаагдаһан премьер-мини[стр] Пибунсонграм Таиландһаа ... боджа тэрьелжэ ошоһон байба ... жэ тэрэ хэлэбэ.

Полициин департаментын ... ральна директор байһан Пао С[рианон]... нондо Таиландһаа дары сагтаа [га]ража ошо гэжэ дурадхагдаба ... «Бангкок пост» газетэ мэдэх[э]... Пао Срианон Таиландһаа гара[д] Швейцари оробо гэжэ мэдээсэгд[энэ].

ООН-до байдаг Непалай түлөөлэгшэдэ Нью-Йоркдо бандидууд добтолбо

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 18. (ТАСС). ООН-до байдаг Непалай түлөөлэгшэдэ Нью-Йоркын тэг дунда бандидууд добтолбо гэжэ газетэнүүд мэдээсэнэ. Сентябриин 17-ной үдэшэлэн ООН-до байдаг Непалай түлөөлэгшэ Ришикеш Саха гэгшын центральна парк соогуур сэнгэжэ ябатарынь, хоёр хүн тэрээндэ [дү]тэлжэ ерээд, тамхи эрээд, һүүлэ[эрнь] гэнтэ тэрээндэ добтолжо, сээжэ[дэнь] гойень хутагаар хадхаад, то[н]... арилшаһан байна. Энэ добтолго ... лициин участогай ойрохоно бо[лоо].

Непалай дипломат больни[цада] оронхой.

Чехословакида Америкын шпион тушаагдаба

ПРАГА, сентябриин 18. (ТАСС). Чехословакиин хилэ дээгүүр нюусаар гаража, Венгри орохо гэжэ ябатараа Америкын тагнуулшан Иозеф Вицен Чехословакида баригдаба гэжэ Чехословакиин телеграфна агентство мэдээсэнэ. ООН-эй Генеральна Ассамблейн тусхай сесси дээрэ «Венгри тухай асуудалай» зүбшэн хэлсэгдэһэнтэй дашарамдуулан, Венгридэ байдаг Америкын тагнуулшадтай уулзажа, ... боо байгуулхын тулада энэ шп[ион] Венгри ошожо ябаһан байба. ... ондо Америкын сэрэгэй тагн[уулай] хүдэлмэрилэгшэ Генсборо гэг[шын] хүтэлбэри доро энэ тагнуул[шан] Венгридэ болоһон хархис ү[йлэ] эмхидхэлгэдэ хабаадалсаһан ба[йна].

Редактор Д. Л. ЛОБСАНО[В]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37 отделов: партийной жизни сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0565. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 116